

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ТАВРІЙСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ АГРОТЕХНОЛОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ ДМИТРА МОТОРНОГО**

Кафедра «Фінанси, облік і оподаткування»

**МЕТОДИЧНІ ВКАЗІВКИ
ДЛЯ ПРОВЕДЕННЯ НАВЧАЛЬНОЇ ПРАКТИКИ
«Фінанси суб'єктів господарювання реального сектору
економіки»**

для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр»
спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Запоріжжя, 2023р.

Методичні вказівки для проведення навчальної практики «Фінанси суб'єктів господарювання реального сектору економіки» для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування». Таврійський державний агротехнологічний університет імені Дмитра Моторного, 2023. – 61 с.

Розробники: д.е.н., професор Яцух О.О., д.е.н., професор Трусова Н.В., д.е.н., професор Трачова Д.М., к.е.н, доц. Цап В.Д., к.е.н, доц. Косторной С.В., к.е.н., доц. Чкан І.О.

Рецензент(и): керівник регіонального офісу в м. Мелітополь ПрАТ «СК «ПЗУ Україна» Гагарін О.В.

Розглянуто та рекомендовано до друку на засіданні кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

Протокол № __ від _____ 2023 року

В.о. завідувача кафедри «Фінанси, облік і оподаткування»

д.е.н, професор _____ Олена ЯЦУХ

Схвалено методичною комісією факультету економіки та бізнесу для здобувачів ступеня вищої освіти «Бакалавр» спеціальності 072 «Фінанси, банківська справа та страхування»

Протокол № __ від _____ 2023 року

Голова, доцент _____ А.А. Костякова

ЗМІСТ

Вступ

Тема 1. Оцінка сучасного стану фінансового забезпечення функціонування підприємств. Основи фінансів суб'єктів господарювання

Тема 2. Розрахунково-касове обслуговування підприємства у комерційному банку

Тема 3. Організація банківського кредитування суб'єктів господарювання

Тема 4. Страхування ризиків виробників сільськогосподарської продукції

Список рекомендованої літератури

ВСТУП

Навчальна фінансова практика є складовою частиною навчального процесу і важливою умовою підготовки майбутніх фахівців з фінансів аграрного сектору України. Під час практики здійснюється закріплення теоретичних знань та практичних навичок, набутих студентами в процесі навчання.

Метою навчальної практики є поглиблення теоретичних знань з питань фінансів підприємств та фінансової діяльності суб'єктів господарювання, опанування механізму формування та розподілу фінансових ресурсів, набуття вміння ефективно управляти ними упродовж фінансово-господарської діяльності суб'єктів підприємництва, а також формування навиків самостійної роботи з різними видами документів.

У процесі проходження навчальної практики студенти повинні ознайомитися з порядком відкриття підприємства, організації розрахунково-касового обслуговування, питаннями його оподаткування, кредитування та страхування ризиків.

Предмет навчальної практики – вивчення основ фінансової діяльності підприємства.

Завданнями навчальної практики є:

- вивчення організаційно-правових та економічних умов функціонування підприємства.
- організація фінансів підприємства.
- набуття навиків фінансових розрахунків, ознайомлення з первинними документами, які використовуються для складання фінансової звітності.
- опрацювання законодавчо-нормативних актів за основними напрямками фінансової діяльності підприємства і заповнення документів, що її регулюють.

У результаті проходження практики студент зобов'язаний:

знати: порядок реєстрації суб'єкта господарювання, вартість реєстрації фізичної особи підприємця, юридичної особи, перелік документів слід подавати для проходження державної реєстрації; принципи, законодавче забезпечення фінансових взаємовідносин підприємств з державою, страховими, банківськими установами та іншими суб'єктами господарювання; порядок організації кредитного процесу, методи погашення кредиту та сплати відсотків за користування ним; особливості страхового ринку України.

вміти: поєднувати специфіку форм власності підприємств, особливості виробничого процесу з кінцевими результатами господарської діяльності; вільно орієнтуватися в законодавчо-нормативному полі, що регулює фінансово-господарську діяльність підприємств; користуватися фінансовою звітністю підприємств в процесі здійснення аналітичної роботи; визначати кредитний рейтинг підприємства та від- повідний рівень кредитного забезпечення кредитних зобов'язань; проводити порівняльний аналіз та вибір оптимального методу погашення кредиту та сплати відсотків; аналізувати основні показники роботи страхового ринку України, визначати страхову суму та розраховувати страхове відшкодування при отриманні господарством збитку; визначати суми податків, що сплачують сільськогосподарські підприємства та заповнення відповідних документів.

бути ознайомленим: із державним регулюванням законодавчої і нормативно-правової баз, які регламентують фінансові відносини.

набути навичок: заповнення документів, що необхідні для реєстрації підприємства та відкриття розрахункового рахунку у комерційному банку; заповнення первинних документів щодо кредитування підприємств (кредитне інтерв'ю, анкета позичальника, заява на отримання кредиту), складання договору застави, кредитного договору; укладання договору комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур, укладання договору автострахування (КАСКО), укладання договору ОСЦВВНТЗ; оформлення документів, що стосуються оподаткування підприємств.

Тема 1

Оцінка сучасного стану фінансового забезпечення функціонування підприємств. Основи фінансів суб'єктів господарювання

Мета: дослідити основні тенденції розвитку підприємств України, місце і роль сільського господарства, оцінити рівень забезпеченості сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсами та їх фінансовий стан. Вивчити основи реєстрації суб'єктів господарювання, ознайомитись з правилами оформлення документів під час державної реєстрації суб'єктів господарювання різної організаційно-правової форми.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: фізична особа, юридична особа, КВЕД, основний вид економічної діяльності, єдиний державний реєстр, державний реєстратор, модельний статут

б) відповіді на наступні питання:

- 1) Яка частка сільського господарства у створенні ВВП країни?
- 2) Як можна охарактеризувати забезпеченість сільського господарства фінансовими ресурсами?
- 3) Який порядок реєстрації суб'єкта господарювання?
- 4) Вартість реєстрації фізичної особи підприємця, юридичної особи?
- 5) Який перелік документів слід подавати для проходження державної реєстрації?

2) вміти: узагальнювати статистичну звітність, оформлювати документи необхідні для державної реєстрації фізичної особи-підприємця, юридичної особи у вигляді товариства з обмеженою відповідальністю, визначати код виду економічної діяльності.

Завдання 1.1. Провести аналіз структури валового внутрішнього продукту виробничим методом за видами економічної діяльності

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.1:

Одним з найважливіших показників системи національних рахунків є **валовий внутрішній продукт (ВВП)** країни, який характеризує результат виробничої діяльності резидентів у межах економічної території країни і вимірюється сукупною вартістю товарів та послуг, виготовлених ними для кінцевого використання.

Показник ВВП характеризує можливості економіки щодо забезпечення добробуту суспільства в трьох аспектах: ефективності розподілу виробництва на продукти проміжного та кінцевого призначення; структури кінцевого попиту (споживання, нагромадження, зовнішньоторговельне сальдо); первинних доходів. ВВП є також основою вимірювання структури виробництва, міжнародних порівнянь якості життя, оцінки дефіциту державного бюджету, грошової емісії та ін. Головною особливістю ВВП є те, що він охоплює вартість тільки тих товарів і послуг, які вироблені на території даної країни.

Розраховується ВВП як у фактично діючих цінах, так і в цінах попереднього року, які дають змогу вилучити вплив цінового фактора на зміну обсягу ВВП і визначити темпи зростання (падіння) його фізичного обсягу. Для розрахунку ВВП використовують три методи: виробничий, розподільчий, кінцевого використання.

При розрахунку ВВП виробничим методом підсумовується додана вартість, яка створена всіма галузями економіки. При розрахунку ВВП розподільним методом підсумовуються всі види факторних доходів, а також непрямі податки на бізнес. При розрахунку ВВП методом кінцевого використання підсумовуються витрати всіх економічних агентів, які використовують ВВП: домашніх господарств, фірм, держави та іноземців, які експортують товари з даної країни.

Таблиця 1.1

Валовий внутрішній продукт виробничим методом за видами економічної діяльності, млн грн

Види економічної діяльності	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
Переробна промисловість				
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря				
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інформація та телекомунікації				
Фінансова та страхова діяльність				
Операції з нерухомим майном				
Професійна, наукова та технічна діяльність				

Таблиця 1.2

Структура валового внутрішнього продукту виробничим методом за видами економічної діяльності, %

Види економічної діяльності	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Сільське господарство, лісове господарство та рибне господарство				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
Переробна промисловість				
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційованого повітря				
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інформація та телекомунікації				
Фінансова та страхова діяльність				
Операції з нерухомим майном				
Професійна, наукова та технічна діяльність				
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування				
Державне управління й оборона; обов'язкове соціальне страхування				
Освіта				
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги				
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок				
Надання інших видів послуг				
Валовий внутрішній продукт всього				

Завдання 1.2. Провести аналіз основних параметрів розвитку підприємств України

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.2:

Основою створення ВВП є діяльність суб'єктів господарювання різних секторів економіки країни.

Господарський кодексом України визначено, що **під господарською діяльністю** розуміється діяльність суб'єктів господарювання у сфері суспільного виробництва, спрямована на виготовлення та реалізацію продукції, виконання робіт чи надання послуг вартісного характеру, що мають цінову визначеність.

Господарська діяльність, що здійснюється для досягнення економічних і соціальних результатів та з метою одержання прибутку, є підприємництвом, а суб'єкти підприємництва - підприємцями. Господарська діяльність може здійснюватись і без мети одержання прибутку (некомерційна господарська діяльність).

Згідно ст. 55 **суб'єктами господарювання** визнаються учасники господарських відносин, які здійснюють господарську діяльність, реалізуючи господарську компетенцію (сукупність господарських прав та обов'язків), мають відокремлене майно і несуть відповідальність за своїми зобов'язаннями в межах цього майна, крім випадків, передбачених законодавством. Крім того п.2 цієї статті визначено, що суб'єктами господарювання є:

- господарські організації - юридичні особи, створені відповідно до Цивільного кодексу України, державні, комунальні та інші підприємства, створені відповідно до цього Кодексу, а також інші юридичні особи, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані в установленому законом порядку;

- громадяни України, іноземці та особи без громадянства, які здійснюють господарську діяльність та зареєстровані відповідно до закону як підприємці.

У ст. 58 Господарського кодексу України зазначено, що суб'єкт господарювання підлягає державній реєстрації, крім випадків, встановлених цим Кодексом.

Відповідно до ст. 58 Господарського кодексу України діяльність незареєстрованого суб'єкта господарювання, який підлягає державній реєстрації, забороняється. Доходи, одержані таким суб'єктом, стягуються до Державного бюджету України у встановленому законом порядку.

Отже, реєстрація має виключне значення як юридичний факт, з яким пов'язується створення суб'єкта підприємництва.

Процедура проведення державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи, права та обов'язки суб'єктів у сфері державної реєстрації здійснюється відповідно до Закону України від 15.05.2003 №755-IV «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» та визначена у Порядку державної реєстрації юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань, що не мають статусу юридичної особи.

Єдиний державний реєстр створюється з метою забезпечення державних органів та органів місцевого самоврядування, а також учасників цивільного обороту достовірною інформацією про юридичних осіб, громадські формування, що не

мають статусу юридичної особи, та фізичних осіб - підприємців з Єдиного державного реєстру.

Суб'єктами ЄДРПОУ є юридичні особи та відокремлені підрозділи юридичних осіб, що знаходяться на території України та провадять свою діяльність на підставі її законодавства.

Проведемо аналіз кількості юридичних осіб за видами економічної діяльності.

Таблиця 1.3

Кількість юридичних осіб за видами економічної діяльності (на початок року)

Види економічної діяльності	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Усього юридичних осіб				
Сільське, лісове та рибне господарство				
Добувна промисловість і розроблення кар'єрів				
Переробна промисловість				
Постачання електроенергії, газу, пари та кондиційного повітря				
Водопостачання; каналізація, поводження з відходами				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інформація та телекомунікації				
Фінансова та страхова діяльність				
Операції з нерухомим майном				
Професійна, наукова та технічна діяльність				
Діяльність у сфері адміністративного та допоміжного обслуговування				
Державне управління й оборона, обов'язкове соціальне страхування				
Освіта				
Охорона здоров'я та надання соціальної допомоги				
Мистецтво, спорт, розваги та відпочинок				

Залежно від форм власності, передбачених законом, в Україні можуть діяти підприємства таких видів:

- приватне підприємство, що діє на основі приватної власності громадян чи суб'єкта господарювання (юридичної особи);

- підприємство, що діє на основі колективної власності (підприємство колективної власності);

- комунальне підприємство, що діє на основі комунальної власності територіальної громади;

- державне підприємство, що діє на основі державної власності;

- підприємство, засноване на змішаній формі власності (на базі об'єднання майна різних форм власності);

спільне комунальне підприємство, що діє на договірних засадах спільного фінансування (утримання) відповідними територіальними громадами - суб'єктами співробітництва.

Таблиця 1.4

Визначення основних форм функціонування підприємств

Форма функціонування	Характеристика
Товариство	
Приватне підприємство	
Фермерське господарство	
Виробничий кооператив	

Згідно ст. 1 Закону України «Про господарські товариства» виділяють такі види товариств (рис. 1.1)

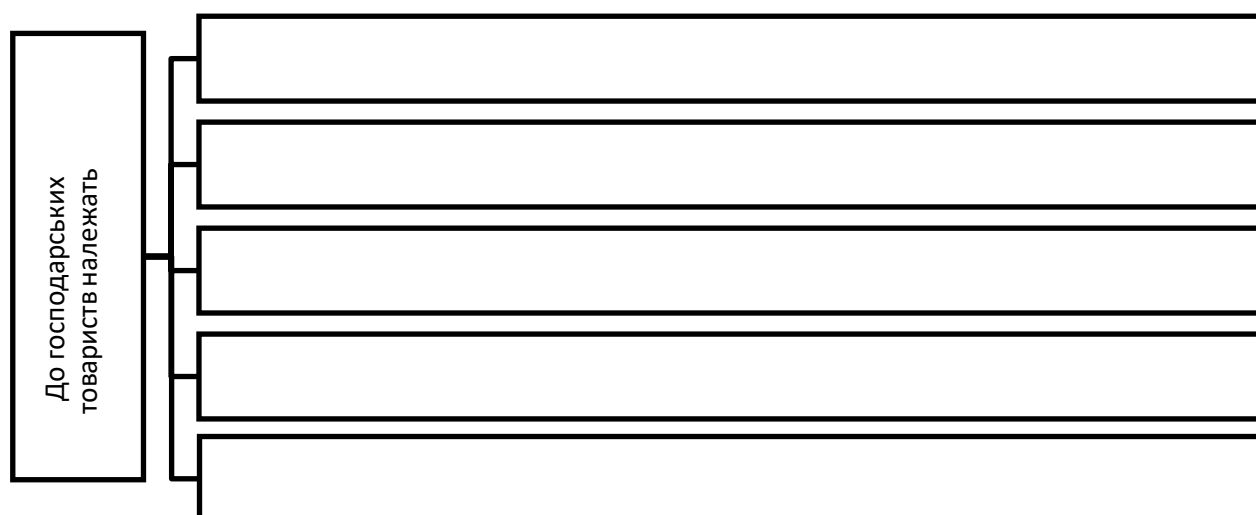

Рис. 1.1 Види господарських товариств

В Україні кількість діючих підприємств, які здійснювали діяльність станом на початок 2019 року складала ___ одиниць, з них:

- ___% функціонували у формі товариств з обмеженою відповідальністю;
- ___% - у формі приватних підприємств,
- ___% - акціонерних товариств;
- ___% - фермерських господарств,
- ___% - комунальних підприємств;
- ___% - державних підприємств,
- ___% - кооперативів.

Суб'єкти господарювання функціонують або як юридичні особи, або як фізичні особи-підприємці.

Згідно зі ст. 80 Цивільного кодексу України **юридичною особою** є організація, створена і зареєстрована у встановленому законом порядку. Юридична особа наділяється цивільною правоздатністю і дієздатністю, може бути позивачем і відповідачем у суді. Юридична особа може бути створена шляхом об'єднання осіб і (або) майна.

Юридичні особи, залежно від порядку їх створення, поділяються на юридичних осіб приватного права та юридичних осіб публічного права.

Юридична особа приватного права створюється на підставі установчих документів відповідно до статті 87 Цивільного кодексу. Юридична особа приватного права може створюватися та діяти на підставі модельного статуту в порядку, визначеному законом.

Фізична особа-підприємець – фізична особа (яка може мати українське громадянство, іноземне чи не мати його взагалі), що має повну цивільну дієздатність та здійснила реєстрацію відповідно до чинного законодавства України. При цьому займатися підприємницькою діяльністю така особа повинна виключно від **власного** імені, не створюючи юридичну особу.

Таблиця 1.5

Кількість суб'єктів господарювання за видами економічної діяльності з розподілом на підприємства та фізичні особи-підприємці

Показники	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Усього, тис. од.				
Підприємств: тис. од. %				
Фізичні особи-підприємці: тис. од. %				
Сільське, лісове та рибне господарство, тис. од.				
Підприємств: тис. од. %				

Фізичні особи-підприємці тис. од. %				

Трудові ресурси у процесі здійснення господарської діяльності є найважливішим елементом виробничого циклу. Розглянемо динаміку кількості зайнятого населення за видами економічної діяльності.

Таблиця 1.6

Кількість зайнятого населення за видами економічної діяльності, тис. осіб

Види економічної діяльності	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Сільське, лісове та рибне господарство				
Промисловість				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщування й організація харчування				
Інші види економічної діяльності				
Всього				

Важливим показником, що характеризує розвиток економіки країни є рівень оплати праці. Для характеристики рівня оплати праці застосовують поняття номінальної та реальної заробітної плати.

Номінальна заробітна плата - це нарахована сума грошей, яку отримує найманий працівник як винагороду за свою працю, або грошовий вираз вартості праці.

Одиницею виміру номінальної заробітної плати є її погодинна ставка, розмір якої визначається співвідношенням попиту й пропозиції на сегментованому ринку

праці. Реальна заробітна плата - це кількість товарів і послуг, яку можна придбати на номінальну заробітну плату за існуючого рівня цін і податків, або натуральний вираз ціни праці.

Таблиця 1.7

Середньомісячна номінальна заробітна плата штатних працівників за видами економічної діяльності, грн.

Види економічної діяльності	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Сільське, лісове та рибне господарство				
у т.ч. сільське господарство				
Промисловість				
з неї виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів				
Будівництво				
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів				
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність				
Тимчасове розміщення й організація харчування				
Інші види				
Всього				

Інтеграційні та глобалізаційні процеси, що спостерігаються в умовах економічної нестабільності, визначають виняткове значення інвестицій для становлення та розвитку підприємств в Україні. Ефективне здійснення інвестиційної діяльності на сучасному етапі є основою розвитку економіки України, забезпечення можливості її інтеграції в європейський соціально-економічний простір, що в подальшому буде сприяти підвищенню конкурентоспроможності підприємств.

Капітальні інвестиції – витрати на придбання або виготовлення (створення) матеріальних і нематеріальних необоротних активів.

До інвестицій у матеріальні активи належать інвестиції у житлові та нежитлові будівлі, інженерні споруди, машини, обладнання та інвентар, транспортні засоби, землю, довгострокові біологічні активи тваринництва та рослинництва, інші матеріальні активи.

До інвестицій у нематеріальні активи належать інвестиції у придбання або створення власними силами прав користування природними ресурсами та майном,

програмного забезпечення та баз даних, прав на комерційні позначення, на об'єкти промислової власності, авторських і суміжних прав, патенти, ліцензії, концесії тощо.

Таблиця 1.8

Капітальні інвестиції та їх структура за видами активів у фактичних цінах

Види активів	20__ рік		20__ рік		20__ р. у % до 20__ р.
	млн грн	%	млн грн	%	
Інвестиції у матеріальні активи					
житлові будівлі					
нежитлові будівлі					
інженерні споруди					
машини, обладнання та інвентар					
транспортні засоби					
земля					
довгострокові біологічні активи рослинництва та тваринництва					
інші матеріальні активи					
Інвестиції у нематеріальні активи, у т.ч.					
програмне забезпечення та бази даних					
права на комерційні позначення, об'єкти промислової власності, авторські та суміжні права, патенти, ліцензії, концесії тощо					
Всього					

Важливим фактором є джерелами, за рахунок яких здійснені капітальні інвестиції.

Таблиця 1.9

Капітальні інвестиції за джерелами фінансування

Джерела фінансування	20__ рік		20__ рік		20__ р. у % до 20__ р.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Всього, в т.ч. за рахунок					
коштів державного бюджету					
коштів місцевих бюджетів					

власних коштів підприємств та організацій					
кредитів банків та інших позик					
коштів іноземних інвесторів					
коштів населення на будівництво житла					
інших джерел фінансування					

Таблиця 1.10

Структура капітальних інвестицій за видами економічної діяльності

Джерела фінансування	20__ рік		20__ рік		20__ р. у % до 20__ р.
	млн грн	%	млн грн	%	
Сільське, лісове та рибне господарство					
у т.ч. сільське господарство					
Промисловість					
з неї виробництво харчових продуктів, напоїв та тютюнових виробів					
Будівництво					
Оптова та роздрібна торгівля; ремонт автотранспортних засобів і мотоциклів					
Транспорт, складське господарство, поштова та кур'єрська діяльність					
Тимчасове розміщування й організація харчування					
Інші види					
Всього					

Економіка України розвивається не стільки на національних можливостях внутрішнього ринку, а скільки на можливостях міжнародних ринків. Орієнтація на зовнішні ринки є потужним стимулом розвитку національної економіки в умовах сприятливої зовнішньої кон'юнктури. Однак, орієнтація економіки України на

пріоритетне обслуговування зовнішнього попиту робить вітчизняну економіку залежною від перманентних світових економічних криз, особливо в умовах сировинної орієнтації експорту та залежності від високотехнологічного імпорту.

Таблиця 1.11

Товарна структура зовнішньої торгівлі у _____ році

Розділи УКТЗЕД	Експорт		Імпорт	
	млн. дол. США	% до загального обсягу	млн. дол. США	% до загального обсягу
Усього, у т.ч.				
за розділами УКТЗЕД				
живі тварини, продукти тваринного походження				
продукти рослинного походження				
жири та олії тваринного або рослинного походження				
готові харчові продукти				
мінеральні продукти				
продукція хімічної та пов'язаних з нею галузей промисловості				
полімерні матеріали, пластмаси та вироби з них				
шкури необроблені, шкіра вичинена				
деревина і вироби з деревини				
маса з деревини або інших волокнистих целюлозних матеріалів				
текстильні матеріали та текстильні вироби				
взуття, головні убори, парасольки				
вироби з каменю, гіпсу, цементу				
перли природні або культивовані, дорогоцінне або напівдорогоцінне каміння				
недорогоцінні метали та вироби з них				
машини, обладнання та механізми; електротехнічне обладнання				

засоби наземного транспорту, літальні апарати, плавучі засоби				
прилади та апарати оптичні, фотографічні				
різні промислові товари				
твори мистецтва				
товари, придбані в портах				

Завдання 1.3. Провести аналіз основних параметрів розвитку підприємств аграрного сектору економіки України

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.3:

Аграрний сектор є системоутворюючим в національній економіці України, формує засади збереження суверенності держави – продовольчу та у певних межах економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток пов'язаних галузей національної економіки та впливає на розвиток сільських територій.

У сільському господарстві головним засобом виробництва, без якого не можливий сам процес виробництва продукції рослинництва й тваринництва є земля. Земля одночасно є предметом і засобом праці, а отже, і головним засобом виробництва. Вона значно визначає темпи розвитку й рівень ефективності сільськогосподарського виробництва.

Таблиця 1.12

Структура сільськогосподарських угідь (на кінець року)

Види угідь	20__ рік		20__ рік		20__ р. у % до 20__ р.
	тис. га	%	тис. га	%	
Сільськогосподарські угіддя					
рілля					
сіножаті					
пасовища					
перелоги					
багаторічні насадження					

Основним параметром розвитку сільськогосподарського виробництва країни є його обсяг, що оцінюється через розмір валової продукції, яка являє собою грошовий вираз усіх вироблених протягом певного періоду первинних продуктів землеробства і тваринництва, незалежно від того, спожиті вони у самих господарствах чи реалізовані за їх межами.

Таблиця 1.13

**Аналіз продукції сільського господарства за категоріями господарств
України**

Показники	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Сільськогосподарські підприємства				
Продукція сільського господарства				
продукція рослинництва				
продукція тваринництва				
Господарства населення				
Продукція сільського господарства				
продукція рослинництва				
продукція тваринництва				

Таблиця 1.14

Динаміка виробництва сільського господарства за видами

Види угідь	20__ рік		20__ рік		20__ р. у % до 20__ р.
	млн. грн.	%	млн. грн.	%	
Продукція рослинництва					
культури зернові та зернобобові					
культури технічні					
картопля, культури овочеві та баштанні продовольчі					
культури плодові та ягідні, виноград					
культури кормові					
інша продукція рослинництва					
Продукція тваринництва					
сільськогосподарські тварини (вирощування)					
Молоко					
Яйця					
Вовна					
Інша продукція тваринництва					
Всього продукція сільського господарства					

У здійсненні виробничо-фінансової діяльності господарюючих суб'єктів бере участь велика кількість взаємопов'язаних організаційних, трудових, матеріальних і факторів виробництва. Мета будь-якого господарюючого суб'єкта – якомога ефективніше використати всі наявні фактори та отримати максимальний кінцевий результат. Таким чином, фінансові результати – це економічний підсумок виробничої діяльності господарюючих суб'єктів виражений у вартісній (грошовій) формі. Окрім вартісного виміру результатів фінансово- господарської діяльності для користувачів інформації важливе значення мають відносні показники фінансових результатів – значення рентабельності, які характеризують відносний (у відсотках) ступінь прибутковості вкладеного капіталу в цілому і за його структурою, здійснених витрат чи отриманого доходу. Відносні показники на відміну від абсолютних величин дають змогу оцінити рівень отриманого прибутку (збитку) в розрахунку на одиницю затрачених ресурсів і дозволять порівнювати ефективність функціонування підприємств з різними обсягами виробництва (розмірами).

Таблиця 1.15

Аналіз фінансовий результатів та рентабельності діяльності сільськогосподарських підприємств

Показники	20__рік	20__рік	20__рік	20__ р. у % до 20__ р.
Чистий прибуток, млн.грн.				
Підприємства, які одержали чистий прибуток				
% до загальної кількості				
фінансовий результат, млн.грн.				
Підприємства, які одержали чистий збиток				
% до загальної кількості				
фінансовий результат, млн.грн.				
Рівень рентабельності всієї діяльності, %				
Рівень рентабельності операційної діяльності, %				

Таблиця 1.16

Рівень рентабельності продукції сільського господарства в підприємствах, %

Види продукції	20__рік	20__рік	20__рік	20__ р. у +,- до 20__ р.
Культури зернові та зернобобові				
Соняшник				
Буряки цукрові фабричні				
Культури овочеві				
Картопля				
Культури плодові та ягідні				
Виноград				
Молоко				
Велика рогата худоба на м'ясо				
Свині на м'ясо				
Вівці та кози на м'ясо				
Птиця на м'ясо				
Яйця курячі				

Завдання 1.4. Провести оцінку рівня забезпеченості сільськогосподарських підприємств фінансовими ресурсам

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.4:

Забезпеченість фінансовими ресурсами є ключовим фактором здійснення господарської діяльності, а від їх структури залежатиме рівень фінансової стійкості підприємства та в кінцевому підсумку ефективність господарської діяльності.

Склад, структура і обсяг фінансових ресурсів обумовлені дією різних чинників, серед яких можна виділити організаційно-правову форму господарювання підприємства, галузева приналежність, фактичні розміри виробництва, фінансовий стан підприємства, можливості щодо залучення фінансових ресурсів з різних джерел, стратегічні і поточні цілі підприємства, його фінансова політика тощо.

Таблиця 1.17

Структура пасиву балансу підприємств сільського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Показник и	20__ рік	20__ рік	20__ рік	20__ р. у % до 20__ р.
Власний капітал, млн. грн.				
Питома вага власного капіталу, %				
Позиковий і залучений капітал, млн. грн.				
Питома вага позикового і залученого капіталу, %				

в т.ч. короткострокові кредити банків, млн. грн.				
Питома вага короткострокових банківських кредитів				
Баланс				

Відповідно до Наказу Міністерства фінансів України «Про затвердження Методичних рекомендацій щодо заповнення форм фінансової звітності» від 28.03.2013 р. № 433 у формі 1 «Баланс» власний капітал включає:

- зареєстрований капітал - зафіксована в установчих документах сума статутного капіталу, іншого зареєстрованого капіталу, а також пайовий капітал у сумі, яка формується відповідно до законодавства;

- капітал у дооцінках - сума дооцінки необоротних активів і фінансових інструментів;

- додатковий капітал - емісійний дохід (сума, на яку вартість продажу акцій власної емісії перевищує їхню номінальну вартість), вартість безкоштовно отриманих необоротних активів, сума капіталу, який вкладено засновниками понад статутний капітал, накопичені курсові різниці, які відповідно до національних положень (стандартів) бухгалтерського обліку відображаються у складі власного капіталу та інші складові додаткового капіталу;

- резервний капітал - сума резервів, створених відповідно до чинного законодавства або установчих документів за рахунок нерозподіленого прибутку підприємства;

- нерозподілений прибуток;

неоплачений капітал - сума заборгованості власників (учасників) за внесками до статутного капіталу;

- вилучений капітал - фактична собівартість акцій власної емісії або часток, викуплених товариством у його учасників.

Структура власного підприємств сільського, лісового та рибного господарства наведена у табл. 1.18.

Таблиця 1.18

Структура власного капіталу підприємств сільського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Показники	20__рік	20__рік	20__рік	20__ р. у % до 20__ р.
Власний капітал, млн. грн., в т.ч.				
Зареєстрований капітал				

Питома вага зареєстрованого капіталу, %				
Додатковий капітал, млн. грн.				
Питома вага додаткового капіталу, %				
Резервний капітал, млн. грн.				
Питома вага резервного капіталу, %				
Нерозподілений прибуток, млн грн.				
Питома вага нерозподіленого прибутку, %				
Неоплачений та вилучений капітал, Млн грн.				

Завдання 1.5. Провести оцінку фінансового стану сільськогосподарських підприємств

Методичні рекомендації для виконання завдання 1.5:

Структура фінансових ресурсів є визначальною при формуванні певного рівня фінансової стійкості підприємства. Завдяки ефективному вирішенню питань забезпечення фінансової стійкості, підприємство має змогу адаптуватися до умов зовнішнього середовища, контролювати ступінь його залежності від зовнішніх джерел фінансування і зменшити рівень фінансового ризику. Незадовільна структура фінансових ресурсів і, відповідно, низький рівень фінансової стійкості призводить до неплатоспроможності підприємства, зниження можливостей фінансового маневрування, зменшення темпів економічного розвитку, руйнування стратегічного потенціалу та виникнення загрози його фінансовій безпеці.

Таблиця 1.19

Динаміка показників фінансової стійкості підприємств сільського, лісового та рибного господарства

Показники	20__рік	20__рік	20__рік	20__ р. у % до 20__ р.
Коефіцієнт автономії				
Коефіцієнт фінансової стійкості				
Коефіцієнт фінансування				
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами				
Коефіцієнт маневреності власного капіталу				
Коефіцієнт забезпеченості власними оборотними коштами запасів				

Важливим етапом аналізу фінансових ресурсів є моніторинг зміни в динаміці величини фінансових ресурсів, що розміщені в активах. Це дозволяє оцінити швидкість та інтенсивність розвитку господарської діяльності відносно тих джерел за рахунок яких сформовані активи. Крім того від раціонального розподілу фінансових ресурсів залежить ефективність їх використання та результати господарювання.

Структура активів істотно залежить від специфіки виробничої діяльності, тривалості виробничого циклу, структури продукції.

Таблиця 1.20

Структура активів підприємств сільського, лісового та рибного господарства (на кінець року)

Показники	20__рік	20__рік	20__рік	20__ р. у % до 20__ р.
Необоротні активи, млн. грн.				
Питома вага необоротних активів, %				
Оборотні активи, млн. грн.				
Питома вага оборотних активів, %				
Баланс, млн. грн.				

Головною ознакою активів є їх ліквідність, тобто швидкісна здатність підприємства трансформувати свої активи у грошову форму для покриття необхідних зобов'язань у відповідності із встановленими строками. Ця характеристика фінансового стану підприємства може розглядатися з двох позицій, а саме, як:

- час, необхідний для продажу активу;
- сума, отримана від продажу активу.

Для оцінювання ступеня ліквідності підприємств використовують різні відносні показники ліквідності, що різняться набором ліквідних засобів, які використовують для покриття короткотермінових зобов'язань. Залежно від того, які види оборотних активів приймаються у розрахунок, виокремлюють різні показники ліквідності. Найчастіше при оцінці ліквідності використовують коефіцієнт абсолютної, швидкої та загальної ліквідності (коефіцієнт покриття).

Динаміка відносних показників ліквідності підприємств сільського, лісового та рибного господарства

Показники	20__рік	20__рік	20__рік	20__ р. у % до 20__ р.
Коефіцієнт абсолютної ліквідності				
Коефіцієнт швидкої ліквідності				
Коефіцієнт покриття				

Завдання 1.5. Визначте порядок реєстрації суб'єкта господарювання, що планує займатись підприємницькою діяльністю; дайте визначення категоріям.

Фізична особа –

Юридична особа –

Ліцензування –

Патентування –

Статутні документи –

Статутний фонд –

Державна реєстрація суб'єкта господарювання –

Завдання 1.6 Ознайомитись з Класифікатором видів економічної діяльності (КВЕД) – 2010 та електронним сервісом із заміни КВЕД – 2005 на КВЕД – 2010 (<http://kved.ukrstat.gov.ua/>), після чого визначте КВЕД за стандартом 2010 року для наступних напрямків діяльності.

Визначення Коду виду економічної діяльності (КВЕД 2010)

№ з/п	Напрямок діяльності	КВЕД 2010
1	Вирощування зернових	
2	Вирощування баштанних культур	
3	Бджільництво, одержання меду та воску	
4	Вирощування та розведення віслюків та мулів	
5	Сортування та обробка насіння перед реалізацією	
6	Вирощування рослин для декоративних цілей	

Завдання 1.7. Відповідно до Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» № 755-4 від 15.05.2003 зі змінами та доповненнями визначити:

- обов'язки державного реєстратора:

• перелік документів, що зберігаються у реєстраційній справі юридичної особи та фізичної особи – підприємця:

• визначити підстави для відмови у державній реєстрації фізичної особи-підприємця, та юридичної особи;

Завдання 1.8 Ознайомтесь з порядком реєстрації фізичної особи, що має намір стати підприємцем, заповніть необхідні форми (від власного імені) та сформуйте пакет документів для реєстрації (Додаток А).

Методичні вказівки до виконання роботи:

I. Порядок реєстрації юридичної та фізичної особи-підприємця.

Державна реєстрація юридичної та фізичної особи підприємця здійснюється у відповідності до *Закону України «Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань» № 755-4 від 15.05.2003* зі змінами та доповненнями.

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців це засвідчення факту створення або припинення юридичної особи, засвідчення факту набуття або позбавлення статусу підприємця фізичною особою, а також вчинення інших реєстраційних дій, які передбачені цим Законом, шляхом внесення відповідних записів до Єдиного державного реєстру.

Порядок проведення державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців включає, зокрема:

- перевірку комплектності документів, які подаються державному реєстратору, та повноти відомостей, що вказані в реєстраційній картці;
- перевірку документів, які подаються державному реєстратору, на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації;
- внесення відомостей про юридичну особу або фізичну особу - підприємця до Єдиного державного реєстру;
- оформлення і видачу виписки з Єдиного державного реєстру. (ст. 4 Закону)

Державна реєстрація юридичних осіб та фізичних осіб - підприємців проводиться державним реєстратором виключно у виконавчому комітеті міської ради міста обласного значення або у районній, районній у містах Києві та Севастополі державній адміністрації за місцезнаходженням юридичної особи або за місцем проживання фізичної особи - підприємця. (ст. 5)

За проведення державної реєстрації справляється реєстраційний збір у такому розмірі (ст. 10):

- десять неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - за проведення державної реєстрації юридичної особи – 170 грн.;
- два неоподатковуваних мінімумів доходів громадян - за проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця – 34 грн.

Кошти, одержані відповідно до цього Закону як реєстраційний збір, зараховуються до місцевого бюджету за місцезнаходженням юридичної особи або місцем проживання фізичної особи - підприємця.

Документом, що підтверджує внесення реєстраційного збору, є копія квитанції, виданої банком, або копія платіжного доручення з відміткою банку.

У разі подання електронних документів підтвердженням внесення реєстраційного збору є примірник електронного розрахункового документа, засвідченого електронним цифровим підписом.

Державний реєстратор після внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації юридичної особи або фізичної особи - підприємця зобов'язаний сформулювати реєстраційну справу.

Реєстраційна справа має реєстраційний номер, який присвоюється при внесенні запису про проведення державної реєстрації до Єдиного державного реєстру.

Єдиний державний реєстр – автоматизована система збирання, накопичення, захисту, обліку та надання інформації про юридичних осіб та фізичних осіб-підприємців, складається з системи центрального рівня та автоматизованих робочих місць державних реєстраторів (АРМ), встановлених у 679 органах державної реєстрації.

Створення Єдиного державного реєстру забезпечило:

Єдиний державний реєстр створюється і ведеться спеціально уповноваженим органом з питань державної реєстрації, який є його розпорядником та адміністратором.

Технічні та програмні засоби ведення Єдиного державного реєстру забезпечують:

- автоматизоване ведення еталона Єдиного державного реєстру;
- виконання в повному обсязі функцій адміністратора бази даних Єдиного державного реєстру (накопичення, аналіз даних, актуалізація даних, права доступу тощо);
- захист даних від несанкціонованого доступу;
- достовірність та повноту відомостей з реєстраційних карток;
- контроль за проведенням реєстраційних дій;
- зберігання відомостей про юридичних осіб або фізичних осіб-підприємців протягом 75 років з дати внесення запису про припинення юридичної особи або припинення підприємницької діяльності фізичною особою-підприємцем. *Єдиний державний реєстр функціонує з 1 липня 2004 року.*

II. Визначення виду економічної діяльності підприємства та коду КВЕД

КВЕД (коди видів економічної діяльності) – це задекларовані у процесі реєстрації (внесені до Єдиного державного реєстру) та зафіксовані у довідці статистичного управління основні 6 видів діяльності з тих, що відображені у статуті (засновницькому договорі).

Основний вид економічної діяльності - це визначальна ознака у формуванні та стратифікації сукупностей статистичних одиниць для проведення державних статистичних спостережень. Органи державної статистики розраховують основний вид економічної діяльності на підставі даних державних статистичних спостережень відповідно до статистичної методології за підсумками діяльності підприємств за рік. З 1 січня 2012 року набула чинності нова редакція Класифікатора видів економічної діяльності, яка затверджена наказом Державного комітету України з питань технічного регулювання та споживчої політики від 11.10.2010 року №457.

В зв'язку із викладеним, як зазначає Державна реєстраційна служба (лист-роз'яснення від 27.12.2011 року за №785-7-25-11), з метою вжиття всіх необхідних заходів щодо забезпечення своєчасного введення в дію КВЕД-2010 та усунення можливості виникнення у зв'язку із цим черг, що можуть ускладнити та вповільнити процес державної реєстрації юридичних осіб та фізичних осіб – підприємців, рекомендовано:

- використовувати Сервіс для визначення кодів видів економічної класифікації за КВЕД-2005 та КВЕД-2010, який розміщено на головній сторінці офіційного веб-

сайту Держкомстату (<http://kved.ukrstat.gov.ua/>);

під час звернення до державного реєстратора щодо проведення будь-яких реєстраційних дій в ЄДР у відповідній реєстраційній картці зазначати відомості видів економічної діяльності за КВЕД-2010

III. Державна реєстрація фізичної особи, що має намір стати підприємцем

Для проведення державної реєстрації фізична особа, яка має намір стати підприємцем та має реєстраційний номер облікової картки платника податків, або уповноважена нею особа (далі - заявник) повинна подати особисто (надіслати поштовим відправленням з описом вкладення або в разі подання електронних документів подати опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі) або через уповноважену особу державному реєстратору за місцем проживання такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації фізичної особи – підприємця (ф № 10) – додаток А 1;

- копію документа, що засвідчує реєстрацію у Державному реєстрі фізичних осіб - платників податків; - ідентифікаційний код платника податків

- документ, що підтверджує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця; - квитанція на суму 34 грн.

- нотаріально посвідчену письмову згоду батьків (усиновлювачів) або піклувальника, або органу опіки та піклування, якщо заявником є фізична особа, яка досягла шістнадцяти років і має бажання займатися підприємницькою діяльністю

У разі подання електронних документів нотаріально посвідчена письмова згода батьків (усиновлювачів) або піклувальника, або органу опіки та піклування, якщо заявником є фізична особа, яка досягла шістнадцяти років і має бажання провадити підприємницьку діяльність, надсилається державному реєстратору поштовим відправленням. При цьому державному реєстратору електронним документом надсилаються відомості про реквізити поштового відправлення та подається опис, що містить відомості про надіслані електронні документи, в електронній формі.

У разі подання державному реєстратору електронних документів фізичної особи до них додається електронний документ, що засвідчує повноваження особи, пов'язані з підготовкою електронних документів фізичної особи.

Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Якщо документи для проведення державної реєстрації подаються заявником особисто, державному реєстратору додатково пред'являється паспорт. Фізична особа, яка через свої релігійні або інші переконання відмовилася від прийняття реєстраційного номера облікової картки платника податків, офіційно повідомила про це відповідні органи державної влади, повинна особисто пред'явити державному реєстратору паспорт із відповідною відміткою. Уповноважена особа повинна пред'явити свій паспорт та документ, що засвідчує її повноваження.

У разі якщо для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, яка через свої релігійні або інші переконання відмовилася від присвоєння реєстраційного номера облікової картки платника податків та офіційно повідомила

про це відповідним органам державної влади, подаються електронні документи, до документів, передбачених частинами першою і другою цієї статті, додається копія сторінки паспорта з відповідною відміткою.

Документи, які подаються для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається поштовим відправленням) заявнику з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця вноситься до журналу обліку реєстраційних дій.

Державний реєстратор має право залишити без розгляду документи, які подані для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, якщо:

- документи подані за неналежним місцем проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця;
- документи не відповідають вимогам оформлення;
- документи подані не у повному обсязі.

Порядок проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця

Державний реєстратор без розгляду зобов'язаний перевірити ці документи на відсутність підстав для відмови у проведенні державної реєстрації фізичної особи - підприємця з використанням відомостей Єдиного державного реєстру.

За відсутності таких підстав державний реєстратор повинен внести до Єдиного державного реєстру запис про проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця на підставі відомостей реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця. Дата внесення до Єдиного державного реєстру запису про проведення державної реєстрації фізичної особи підприємця є датою державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Строк державної реєстрації фізичної особи - підприємця не повинен перевищувати два робочих дні з дати надходження документів для проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця.

Не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи - підприємця державним реєстратором видається (надсилається поштовим відправленням) заявнику виписка з Єдиного державного реєстру.

Державний реєстратор не пізніше наступного робочого дня з дати державної реєстрації фізичної особи - підприємця зобов'язаний передати відповідним органам статистики, державної податкової служби, Пенсійного фонду України повідомлення про проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця із зазначенням номера та дати внесення відповідного запису до Єдиного державного реєстру та відомості з реєстраційної картки на проведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця для взяття фізичної особи - підприємця на облік.

Підставами для відмови у проведенні державної реєстрації фізичної особи - підприємця є:

- невідповідність відомостей, які вказані у реєстраційній картці напро-ведення державної реєстрації фізичної особи - підприємця, відомостям, які зазначені у документах, що подані для проведення державної реєстрації;
- наявність обмежень на зайняття підприємницькою діяльністю, які встановлені законом, щодо фізичної особи, яка має намір стати підприємцем;

• наявність в Єдиному державному реєстрі запису, що заявник є підприємцем.
Відмова у проведенні державної реєстрації фізичної особи - підприємця з інших підстав не допускається.

IV. Державна реєстрація юридичної особи

1) Резервування найменування юридичної особи

1. Юридична особа повинна мати своє найменування, яке містить інформацію про її організаційно-правову форму (крім органів державної влади, органів місцевого самоврядування, органів влади Автономної Республіки Крим, державних, комунальних організацій, закладів та установ) та назву.

2. Засновник (засновники) юридичної особи має право зарезервувати найменування юридичної особи строком на два місяці, а для відкритих акціонерних товариств - строком на дев'ять місяців.

3. Засновник (засновники) юридичної особи повинен вказати у заяві про резервування найменування юридичної особи повне найменування юридичної особи, під яким він (вони) мають намір її зареєструвати.

Для резервування найменування юридичної особи засновник (засновники) юридичної особи або уповноважена ним (ними) особа повинен подати (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) державному реєстратору такі документи:

–заяву встановленого зразка про резервування найменування юридичної особи
Додаток Б1;

- документ, що підтверджує внесення плати за проведення резервування найменування юридичної особи.

4. Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення резервування найменування юридичної особи, якщо вони не передбачені частиною четвертою цієї статті.

5. Якщо документи для проведення резервування найменування юридичної особи подаються засновником юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється його паспорт.

Якщо документи для проведення резервування найменування юридичної особи подаються особою, уповноваженою засновником (засновниками) юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється її паспорт та надається документ, що засвідчує її повноваження.

6. Документи, які подані для проведення резервування найменування юридичної особи, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається рекомендованим листом з описом вкладення) засновнику юридичної особи або уповноваженій ним особі з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів для проведення резервування найменування юридичної особи вноситься до журналу обліку реєстраційних дій.

За проведення резервування найменування юридичної особи справляється плата в розмірі двох неоподатковуваних мінімумів доходів громадян – 34 грн

2) Документи, що подаються для проведення державної реєстрації юридичної

особи

1. Для проведення державної реєстрації юридичної особи засновник (засновники) або уповноважена ними особа повинні особисто подати державному реєстратору (надіслати рекомендованим листом з описом вкладення) такі документи:

- заповнену реєстраційну картку на проведення державної реєстрації юридичної особи (ф. 1) – Додаток Б2;
- примірник оригіналу або нотаріально засвідчену копію рішення засновників або уповноваженого ними органу про створення юридичної особи у випадках, передбачених законом;
- два примірники установчих документів (Модельний статут);
- документ, що засвідчує внесення реєстраційного збору за проведення державної реєстрації юридичної особи;
- інформацію з документами, що підтверджують структуру власності засновників
- юридичних осіб, яка дає змогу встановити фізичних осіб - власників істотної участі цих юридичних осіб.

У разі, якщо проводилося резервування найменування юридичної особи, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається чинна довідка з Єдиного державного реєстру про резервування найменування юридичної особи.

1. У випадках, що передбачені законом, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається (надсилається) копія рішення органів Антимонопольного комітету України або Кабінету Міністрів України про надання дозволу на узгоджені дії або на концентрацію суб'єктів господарювання.

2. У разі державної реєстрації юридичної особи, для якої законом встановлено вимоги щодо формування статутного фонду (статутного або складеного капіталу), крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається документ, що підтверджує внесення засновником (засновниками) вкладу (вкладів) до статутного фонду (статутного або складеного капіталу) юридичної особи в розмірі, який встановлено законом.

3. У разі державної реєстрації фермерського господарства крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається копія Державного акта на право приватної власності засновника на землю або копія Державного акта на право постійного користування землею засновником, або нотаріально посвідчена копія договору про право користування землею засновником, зокрема на умовах оренди.

4. У разі державної реєстрації юридичної особи, засновником (засновниками) якої є іноземна юридична особа, крім документів, які передбачені частиною першою цієї статті, додатково подається документ про підтвердження реєстрації іноземної особи в країні її місцезнаходження, зокрема витяг із торговельного, банківського або судового реєстру.

5. *Державному реєстратору забороняється вимагати додаткові документи для проведення державної реєстрації юридичної особи, якщо вони не передбачені частинами першою - сьомою цієї статті.*

6. Якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються засновником юридичної особи, державному реєстратору додатково

пред'являється його паспорт.

Якщо документи для проведення державної реєстрації юридичної особи подаються особою, уповноваженою засновником (засновниками) юридичної особи, державному реєстратору додатково пред'являється її паспорт та надається документ, що засвідчує її повноваження.

7. Документи, які подані для проведення державної реєстрації юридичної особи, приймаються за описом, копія якого в день надходження документів видається (надсилається рекомендованим листом) засновнику або уповноваженій ним особі з відміткою про дату надходження документів.

Дата надходження документів для проведення державної реєстрації юридичної особи вноситься до журналу обліку реєстраційних справ.

Тема 2

Розрахунково-касове обслуговування підприємства у комерційному банку

Мета заняття: оволодіти практичними навичками і вмінням відкриття рахунків у комерційному банку

Забезпечення заняття: 1. Закон України «Про банки і банківську діяльність»
2. Інструкція Національного Банку України «Про відкриття банками рахунків у національній та іноземній валюті».

3. Інструкція Національного Банку України «Про порядок ведення касових операцій у народному господарстві України».

4. Інструкція Національного Банку України «Про безготівкові розрахунки в господарському обороті».

У результаті проходження практики студент повинен:

Знати: нормативно-правові акти, що регулюють відносини галузі безготівкового грошового обігу, при відкритті рахунків при веденні касових операцій.

Вміти: правильно застосовувати знання у практичній діяльності, могли чітко визначити нормативно-правові акти для конкретної ситуації, правильно оформлювати необхідні документи.

Завдання 2.1. Перед початком роботи необхідно ознайомитися з Постановою НБУ «Про затвердження Правил про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків», в якій визначається Порядок та умови відкриття рахунку в банку

Правила

про порядок відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків в установах банків

Загальні положення

1.1. Розрахункові, поточні та бюджетні рахунки відкриваються юридичним особам та іншим суб'єктам підприємницької діяльності незалежно від форм власності (надалі "підприємства") на умовах, викладених цими правилами та договором на кредитно-розрахункове обслуговування.

Договір на кредитно-розрахункове обслуговування складається за довільною формою і повинен містити реквізити сторін, номер та вид рахунків, мови відкриття та закриття рахунків, види послуг, що надаються банком, зобов'язання сторін, відповідальність за невиконання зобов'язань, інші положення за домовленістю сторін та умови, за яких договір може бути розірвано.

1.2. Розрахункові рахунки відкриваються підприємствам, що знаходяться на господарському розрахунку, володіють або наділені власними оборотними коштами та мають самостійний баланс.

1.3. Підприємствам, що мають філії, представництва, відділення та інші відособлені підрозділи не за місцем свого знаходження, на клопотання власника

основного рахунку можуть бути відкриті розрахункові субрахунки для зарахування виручки та проведення розрахунків за місцем знаходження цих підрозділів.

1.4. Поточні рахунки відкриваються:

- організаціям та установам, що не мають ознак, вказаних у пункті 1.2 даного положення;
- філіям, представництвам, відділенням та іншим відособленим підрозділам підприємств;
- установам та організаціям, що знаходяться на державному бюджеті, керівники яких не є самостійними розпорядниками коштів, або на ім'я цих керівників;
- постійним уповноваженим різних громадських фондів;
- підприємствам, що приїхали на гастролі.

Пересувним підприємствам (зооцирк, цирк), у яких немає основного рахунку, відкривається поточний тимчасовий рахунок на загальних підставах. При переїздах таких підприємств справа з оформлення рахунку передається в установу банку за новим місцем знаходження пересувного підприємства на підставі його заяви.

Бюджетні рахунки відкриваються підприємствам, організаціям та установам, яким виділяються кошти за рахунок державного або місцевого бюджету для цільового їх використання.

1.5. Розрахунковий, поточний та бюджетний рахунки для зберігання коштів і здійснення всіх видів розрахунків, кредитних та касових операцій відкриваються в установі банку за місцем реєстрації підприємства, або у будь-якому банку України - за згодою сторін. Рахунки в установах банків за межами України відкриваються відповідно до встановленого порядку.

1.8. Операції з розрахунковими, поточними та бюджетними рахунками регулюються чинним законодавством України, нормативними актами Національного банку України, цими правилами та провадяться на підставі розрахунково-грошових документів встановлених форм.

1.8. Кожне підприємство може мати тільки один розрахунковий рахунок. Якщо підприємство має в установах банків депозитні рахунки, то кошти на такі рахунки перераховуються лише з розрахункового рахунку цього підприємства і після закінчення терміну зберігання повертаються на цей же розрахунковий рахунок.

1.9. Юридичною адресою власника рахунку вважається адреса, вказана у картці із зразками підписів та відтиском печатки, причому вона має відповідати адресі, вказаній у Статуті.

Про зміну юридичної адреси власник рахунку зобов'язаний в тижневий строк заявити в письмовій формі установі банку, в якій знаходиться його рахунок.

1.10. Власник рахунку зобов'язаний виконувати чинне законодавство, нормативні акти Національного банку України та ці правила.

Оформлення відкриття розрахункових, поточних та бюджетних рахунків

2.1. Для оформлення відкриття рахунків підприємства подають установам банків такі документи:

- заяву на відкриття рахунку встановленого зразка. Заява підписується керівником та головним бухгалтером власника рахунку.

Якщо в штаті немає посади головного бухгалтера чи іншої службової особи, виконуючої обов'язки головного бухгалтера, заява підписується лише керівником;

- копію свідоцтва (рішення) про реєстрацію у виконавчому комітеті міської, районної в місті Ради народних депутатів, або в міській, районній, районній в містах Києві і Севастополі державній адміністрації за місцем знаходження підприємства, засвідчену нотаріально або органом, який видав свідоцтво (рішення) про реєстрацію;

- копію рішення про створення, реорганізацію підприємства того органу, якому надано таке право чинним законодавством, засвідчену нотаріально чи органом, який видав таке рішення;

- один з примірників належним чином затвердженого та зареєстрованого Статуту (положення).

Установа банку, в якій відкривається розрахунковий, поточний, бюджетний чи інший рахунок, ставить відмітку про відкриття такого рахунку на тому примірнику (оригіналі) Статуту, на якому стоять відмітки податкової інспекції та статистичного управління про реєстрацію підприємства в цих органах, після чого цей примірник Статуту повертається власнику рахунку;

- картку із зразками підписів та відтиску печатки встановленого зразка.

При створенні філій та інших відособлених підрозділів подаються ті ж документи, що й при створенні відповідних юридичних осіб, а також клопотання цих юридичних осіб про відкриття рахунку.

Рахунок відкривається з письмового дозволу керівника установи банку на заяві про відкриття рахунку.

Якщо на момент відкриття рахунку юридична особа не має печатки, то до документів додається заява про користування рахунком без печатки до її виготовлення.

Рішення про створення не надається: організаціями орендарів, орендними підприємствами, селянськими (фермерськими) господарствами, підприємцями (без створення юридичної особи).

Замість рішення про створення господарськими товариствами, договірними об'єднаннями, товарними біржами установам банку надається нотаріально засвідчена копія установчого договору та нотаріально засвідчена копія протоколу загальних зборів про створення.

Колективні сільськогосподарські підприємства, товариства споживчої кооперації, профспілкові організації, релігійні організації (релігійні громади, управління і центри, монастирі, релігійні братства, місіонерські товариства (місії), духовні навчальні заклади) для відкриття рахунку подають копію рішення (протоколу) загальних зборів про їх створення, засвідчену нотаріально.

Орендні підприємства, крім вище вказаних документів, подають копію договору оренди, засвідчену нотаріально.

Статут для відкриття рахунків в установах банків не надається повним товариством, командитним товариством, селянським (фермерським) господарством, обласними, районними, міськими, міжрайонними, районними в місті центрами зайнятості, які входять до державної служби зайнятості, підприємцями (без створення юридичної особи).

Для відкриття тимчасових розрахункових рахунків господарським товариствам (в т.ч. банкам) для зарахування коштів, що вносяться для формування статутного фонду, подається заява про відкриття рахунку, підписана одним із засновників,

якому загальними зборами доручено оформлення документів по організації товариства, та копія установчого договору, засвідчена нотаріально. Після реєстрації вказаних господарських товариств та надання статусу юридичної особи їм відкривається постійний розрахунковий рахунок, для відкриття якого додатково подається заява про відкриття розрахункового рахунку, один з примірників належним чином оформленого статуту, копія свідоцтва про державну реєстрацію, картка зразків підписів та відтиску печатки, заява (при необхідності) про користування рахунком без печатки до її виготовлення.

Рахунки юридичним та фізичним особам-нерезидентам відкриваються в порядку, передбаченому Національним банком України.

Для відкриття поточного рахунку представництву (бюро, агентство, контора та інші підрозділи) юридичної особи-нерезидента подається заява (ф.0401025); свідоцтво про реєстрацію представництва в МЗЕЗ України; легалізований* витяг з торговельного реєстру країни перебування про реєстрацію підприємства як юридичної особи, чиє представництво засновується в Україні; легалізований Статут (положення) цього підприємства; рішення підприємства про відкриття представництва в Україні; легалізована довіреність на виконання представницьких функцій тією чи іншою особою; картка із зразками підписів.

Для відкриття поточного рахунку представництву іноземного банку надається заява (ф.0401025), свідоцтво про реєстрацію у Національному банку України, положення про представництво іноземного банку, погоджене з Національним банком України, довіреність на представника та картка із зразками підписів.

2.2. При відкритті хоча б одного з рахунків, передбачених цими правилами, банк зобов'язаний повідомити про це податкову інспекцію за місцем реєстрації власника рахунку в триденний термін. Копія повідомлення залишається в справі про відкриття рахунків.

Картка із зразками підписів та відтиску печатки

3.1. Картку із зразками підписів та відтиску печатки подають всі юридичні особи та інші суб'єкти підприємницької діяльності, незалежно від форм власності, яким відкриваються рахунки в установах банків.

3.2. Право першого підпису належить керівнику підприємства, якому відкривається рахунок, також службовим особам, уповноваженим керівником.

Право другого підпису належить головному бухгалтеру та уповноваженим на те ним особам.

Якщо посада головного бухгалтера не передбачена, старші бухгалтери користуються правами головних бухгалтерів, а якщо замість посади головного бухгалтера передбачена посада з іншим найменуванням (начальник фінансового відділу, фінансово-бухгалтерське управління та ін.), власник рахунку про це робить відмітку в картці із зразками підписів та відтиску печатки.

3.3. Особи, що мають право першого та другого підпису, вказуються в картці з зразками підписів і відтиску печатки при її складанні. Зразок підпису керівника включається в картку обов'язково.

Право першого підпису не може бути надано головному бухгалтеру та іншим особам, що мають право другого підпису.

Право першого підпису по рахунках колгоспів належить голові колгоспу, який може передовірити розпорядження рахунком своєму заступнику.

По рахунках юридичних осіб, що обслуговуються централізованими бухгалтеріями, право другого підпису належить головному бухгалтеру централізованої бухгалтерії та особам, ним уповноваженим.

По рахунках юридичних осіб та їх відособлених підрозділів, в яких не встановлено посаду головного (старшого) бухгалтера, право другого підпису може бути надано бухгалтеру, рахівнику. При відсутності в штаті таких посад керівник надає право другого підпису службовій особі, на яку покладено ведення бухгалтерського обліку та складання звітності. У цьому випадку в картці із зразками підписів та відтиску печатки ставиться відмітка про те, що в штаті відсутній рахівник.

По рахунках юридичних осіб та їх відособлених підрозділів, у штаті яких відсутні особи, яким може бути надане право другого підпису, а також підприємцям (без створення юридичної особи) в установу банку подається нотаріально засвідчена картка із зразком підпису тільки власника рахунку. Така картка може прийматися банком без відтиску печатки.

При відкритті поточного рахунку на ім'я керівника бюджетної організації, в штаті якої немає рахівника або іншого працівника, на якого можна покласти ведення бухгалтерського обліку, в картку із зразками підписів та відтиску печатки включається тільки зразок підпису керівника. У цьому випадку вищестояща організація при завіренні картки робить відмітку в графі, що відведена для зазначення посади, прізвища, підписів осіб, що мають право другого підпису, про відсутність у штаті працівників, яким може бути надано право другого підпису. Якщо картка завіряється нотаріально, то установі банку видається окрема довідка від вищестоящої організації про відсутність у штаті працівників, яким може бути надано право другого підпису.

3.4. У картку із зразками підписів та відтиску печатки обов'язково включається зразок відтиску присвоєної підприємствам та їх відособленим підрозділам печатки (гербової чи негербової).

Використання печаток, призначених для спеціальних цілей, наприклад, "для пакетів", "для перепусток", не допускається.

При тимчасовій відсутності печатки у тільки-но створеного підприємства, атако ж у зв'язку з реорганізацією, зміною найменування чи підпорядкованості, відпрацьованістю чи втратою печатки керівник установи банку надає власнику рахунку необхідний строк для виготовлення нової печатки.

Комітети первинних організацій добровільних товариств, яким печатка не присвоєна, можуть користуватися печаткою вищестоящих організацій або печаткою тих організацій, при яких вони знаходяться. У зв'язку з цих у картці із зразками підписів та відтиску печатки в графі "Зразок відтиску печатки" повинен бути проставлений зразок печатки, якою буде користуватися первинна організація добровільного товариства.

3.5. Картка із зразками підписів та відтиску печатки повинна бути засвідчена. Вона засвідчується підписом керівника чи заступника керівника вищестоящої організації та печаткою вищестоящої організації або нотаріальною конторою, а в населених пунктах, де немає нотаріальних контор, - сільською, селищною, районною, міською Радою народних депутатів.

3.6. У випадку зміни чи доповнення хоча б одного підпису в рахунку подається нова картка із зразками підписів на всіх осіб, що мають право першого та другого підпису.

Якщо картка засвідчена вищестоящою організацією, що знаходиться в іншому місті, то при зміні керівника чи головного бухгалтера (службової особи, що виконує обов'язки головного бухгалтера) юридичної особи, якій відкрито рахунок, вищестояща організація може телеграфом повідомити про це установу банку, причому підпис керівника вищестоящої організації або його заступника засвідчується телеграфом. У цьому випадку нова картка із зразками підписів та відтиску печатки подається протягом 30 днів.

Якщо в новій картці, що подається у випадку зміни чи доповнення підписів, підписи керівника чи головного бухгалтера юридичної особи залишаються колишні, то додаткового завіряння такої картки не потребується. Вона приймається за дозволяючим надписом головного бухгалтера установи банку чи його заступника після звірення ним підписів керівника та головного бухгалтера, що підписали картку, із зразками їх підписів на картці, що замінюється. Стара картка зберігається у справі по оформленню рахунку.

При призначенні тимчасово виконуючого обов'язки керівника чи головного бухгалтера подається нова тимчасова картка тільки із зразками підписів особи, тимчасово виконуючої обов'язки керівника чи головного бухгалтера, засвідчена вищестоящою організацією чи нотаріально.

При тимчасовому наданні особі права першого чи другого підпису, а також при тимчасовій заміні однієї з осіб, уповноважених керівником чи головним бухгалтером відповідно, нова картка не складається, а додатково подається картка тільки із зразками підпису тимчасово уповноваженої особи з значенням строку її дії та копія відповідного документа (протоколу, наказу та ін.), що підтверджує ці повноваження.

Ця тимчасова картка підписується керівником та головним бухгалтером, скріплюється відтиском печатки і додаткового засвідчення не потребує.

3.7. Картка із зразками підписів та відтиску печатки подається в установу банку в двох примірниках. Додаткові примірники можуть бути витребувані від власників рахунків, що мають у даній установі банку більше одного рахунку, якщо це необхідно за умов розміщення операційних підрозділів установ банку.

При цьому додаткові примірники засвідчуються головним бухгалтером установи банку або його заступником після звірення з основним примірником картки. Такі додаткові примірники карток засвідчення вищестоящою організацією чи нотаріально не потребують.

У картці із зразками підписів та відтиску печатки вказується номер рахунку.

Переоформлення та закриття рахунків

4.1. При переоформленні рахунку у зв'язку з реорганізацією (злиття, приєднання, поділ, перетворення, виділення) подаються такі ж документи, що й при створенні підприємства.

При зміні найменування, що не викликано реорганізацією, а також при зміні підлеглості в установу банку подається заява власника рахунку, копія свідоцтва про переєстрацію та зміни до установчих документів.

При зміні характеру діяльності власника рахунку подається один із примірників нового Статуту (положення).

Вказані документи повинні бути подані установі банку протягом місяця з дня перейменування чи зміни підлеглості.

При зміні найменування та підлеглості власник рахунку подає нову картку із зразками підписів та відтиску печатки.

Керівникам установ банку надається право звільняти власника рахунку від подання документів для переоформлення рахунку і проводити переоформлення власним розпорядженням, якщо зміна підлеглості чи зміна найменування впливає із законів України, рішень Кабінету Міністрів і є загальновідома.

4.2. При переоформленні рахунку на ім'я ліквідному подається рішення про ліквідацію юридичної особи з зазначеним у ньому строком дії ліквідному і завірена картка із зразками підписів і відтиску печатки ліквідному, а у випадку відсутності такої печатки- з відтиском печатки тієї організації, яка створила ліквідком.

4.3. При передачі рахунку в іншу установу банку одночасно передаються за списком всі документи з оформлення рахунку, крім карток із зразком підписів та відтиску печатки. Передача здійснюється в 3-денний строк.

4.4. Розрахункові та інші рахунки закриваються в установах банку: а) на підставі заяви власника рахунку;

б) на підставі рішення органу, на який законодавчими актами покладено функції щодо ліквідації або реорганізації підприємства;

в) на підставі відповідного рішення суду або арбітражного суду;

г) на інших підставах, передбачених договором між установою банку та власником рахунку.

4.5. Операції з розрахунковими (поточними) рахунками в установах банків можуть бути тимчасово припинені рішенням державних податкових інспекцій, судовими та правоохоронними органами у випадках, передбачених законодавчими актами.

Таким чином, відкриття розрахункового рахунку в установі банку здійснюється при наданні таких документів:

1. Оригінал та копія свідоцтва про державну реєстрацію.
2. Копія зареєстрованого статуту, засвідчена нотаріально чи органом, який реєструє.
3. Копія установчого договору, засвідчена нотаріально чи органом, який реєструє (у разі наявності).
4. Документи, що підтверджують повноваження посадових осіб (протокол зборів товариства, наказ про призначення на посаду та ін.)
5. Оригінал та копія документа, що підтверджує взяття підприємства на податковий облік (Форма 4-ОПП).
6. Повідомлення про реєстрацію платника страхових внесків в Пенсійному фонді України (копія та оригінал).
7. Оригінал та копія страхового свідоцтва, що підтверджує реєстрацію підприємства у Фонді соціального страхування від нещасних випадків на виробництві та професійних захворювань України.
8. Оригінал та копія довідки про внесення підприємства до Єдиного державного реєстру підприємств та організацій України.

9. Картки із зразками підписів та відбитком печатки підприємства, засвідчені нотаріально (два примірники). У разі відкриття валютного рахунку надається додатковий примірник картки (засвідчення нотаріусом не потребує).
10. Заява на відкриття рахунку встановленого зразку.
11. Договір банківського рахунку [зразок].
12. Копії паспортів та довідок про ідентифікаційні номери засновників з особистою завіркою.

Завдання 2.2. Необхідно обрати установу банку в який створене підприємство відкриє розрахунковий рахунок (на основі дослідження умов відкриття рахунків та вартості розрахунково-касового обслуговування).

Комерційні банки встановлюють плату за касове обслуговування бюджетних установ та організацій згідно з правилами, установленими Національним банком України.

Комісійні винагороди за розрахунково-касове обслуговування клієнтів викладені в тарифах, які затверджуються керівником установи банку та додаються до договорів на розрахунково-касове обслуговування. До комісійних винагород за розрахунково-касове обслуговування належать:

плата за відкриття, закриття поточних рахунків, переоформлення поточних рахунків у зв'язку з перереєстрацією;

плата за видачу довідок клієнтам;

плата за обслуговування в системі «Клієнт-Банк»; плата за розрахункове обслуговування;

плата за видачу дублікатів виписок;

плата за відправлення спецзв'язком платіжних документів на інкасо; плата за видачу готівки;

плата за оформлення чекових книжок;

плата за перерахування на рахунок торговельної виручки клієнтам інших банків;

продаж векселів;

продаж різної бланкової продукції. Аналіз тарифів банку здійснюється з метою з'ясування конкурентоспроможності банку щодо їх рівня та можливості підвищення доходів банку через цінову політику.

Аналіз тарифів включає такі етапи:

визначення видів тарифів банку і банків-конкурентів;

порівняльний аналіз рівня тарифів банку з рівнем тарифів банків-конкурентів; висновки щодо рівня тарифів банку: перебувають вони на верхньому, середньому чи нижньому рівні відносно конкурентів.

У банках діють окремі тарифи за банківські послуги, що надаються юридичним особам, і окремо за банківські послуги, що надаються фізичним особам. Тому аналіз рівня тарифів здійснюється в розрізі цих двох груп клієнтів.

Розмір плати банку юридичним особам за тимчасове користування коштів встановлюється залежно від суми середньоденних залишків коштів на поточних рахунках клієнтів.

Тарифи на кожну послугу встановлюються відповідно до різних ознак операцій. Тарифи на розрахунково-касове обслуговування юридичних осіб у національній валюті враховують такі ознаки операції:

відкриття рахунків - тип рахунка, вид валюти; закриття рахунка - причина закриття;

переоформлення поточних рахунків - причина переоформлення;

касове обслуговування - напрям руху грошей (прийняття, видача готівки); умови замовлення суми готівки на видачу (в межах замовленої суми, без попереднього замовлення або за рахунок коштів, які надійшли в день видачі); суб'єкт операції (клієнт, не клієнт банку);

перерахування коштів із рахунків - від банку-контрагента (в межах однієї системи, за межами системи), вид розрахункових документів (на паперових носіях, в електронному вигляді), момент надання розрахункових документів у банк (протягом операційного часу, після операційного часу), характер коштів на рахунку платника (залишок на початок операційного дня, поточне зарахування коштів);

акредитиви в національній валюті - вид послуги (відкриття акредитиву, авізування акредитиву, за відмову від акредитива, закриття акредитива, перевірку документів за акредитивом, внесення змін до умов акредитива); місце депонування акредитива (в банку бенефіціара, в банку заявника акредитива).

Аналіз тарифів на надання послуг юридичним особам на переказування коштів у національній валюті проводиться детальніше, оскільки вони мають головне значення для клієнтів і банків.

Тарифи на переказування коштів можуть встановлюватися у вигляді абсолютної плати за один документ або у вигляді відсотка від суми платежу. Банками перекази в межах однієї системи здійснюються, як правило, безоплатно. Перекази, документи на які надані в банк за межами операційного часу, так як і платежі за рахунок поточних надходжень, здійснюються за підвищеними тарифами. Тарифи на перекази можуть бути однаковими для всіх документів, а можуть відрізнятися для документів на паперових носіях і платежів через систему «Клієнт-Банк». Надання послуг через систему «Клієнт-Банк» здійснюється на підставі окремого договору.

Порівняння тарифів банку з тарифами банків-конкурентів проводиться за однаковими умовами переказів. Приклад порівняльного аналізу тарифів на переказування коштів юридичних осіб у національній валюті наведений у таблиці.

Таблиця 2.1

Тарифи на переказування коштів юридичних осіб у національній валюті

Назва операції	Банки-конкуренти			
	А	Б	В	
Абонентська плата за обслуговування за системою «Клієнт-Банк»				
Плата за розрахункове обслуговування протягом операційного часу:				
— за системою «Клієнт-Банк»				
— на паперових носіях				

Плата за розрахункове обслуговування після операційного часу:				
Проведення операцій за умови поточного зарахування коштів				

Завдання 2.3. Заповнити відповідні документи для відкриття розрахункового рахунку юридичної особи.

Тема 3

Організація банківського кредитування суб'єктів господарювання

Мета: Ознайомлення з основними етапами процесу кредитування суб'єктів господарювання.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: банківський кредит, кредитний процес; кредитний рейтинг підприємства-позичальника; забезпечення кредитних зобов'язань; методи погашення кредиту та сплати відсотків за користування ним; кредитний договір, договір застави.

б) відповіді на наступні питання:

1) Інформаційне забезпечення кредитного процесу.

2) Оцінка внутрішньобанківського кредитного рейтингу підприємства – позичальника.

3) Розрахунок рівня забезпечення кредитних зобов'язань. Складання договору застави.

4) Вибір методу погашення кредиту та сплати відсотків. Складання кредитно-го договору.

2) вміти: заповнити первинні документи (кредитне інтерв'ю, анкету позичальника, заяву на отримання кредиту); провести аналіз фінансового стану підприємства; визначити його кредитний рейтинг та відповідний рівень кредитного забезпечення кредитних зобов'язань; скласти кредитний договір та договір застави; зробити порівняльний аналіз та вибір оптимального методу погашення кредиту та сплати відсотків.

Завдання 3.1. Ознайомитись з інформаційною базою кредитного процесу. Користуючись додатками В1, В2, В3, скласти заявку на отримання кредиту, кредитне інтерв'ю та анкету-позичальника.

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.1:

Процес банківського кредитування починається з аналізу інформації як з боку клієнта так і з боку банку.

Відповідно до ст.56 ЗУ „Про банк і банківську діяльність”, кожен клієнт має право доступу до інформації щодо діяльності банку. Інформація, що характеризує діяльність комерційного банку поділяється на інформацію, доступну для клієнтів банку та конфіденційну інформацію або банківську таємницю. Отже, позичальник має право отримати відомості про фінансові показники діяльності банку та його економічний стан; перелік керівників банку та його відокремлених підрозділів; інформацію про банківські послуги та їх вартість, а також право на консультації з питань надання банківських послуг.

У ст. 60 ЗУ «Про банки і банківську діяльність» зазначено, що інформація щодо діяльності та фінансового стану клієнта, яка стала відомою у процесі обслуговування клієнта та взаємовідносин з ним чи третім особам при наданні послуг банку і розголошення якої може завдати матеріальної чи моральної шкоди клієнту, є банківською таємницею.

В свою чергу клієнт надає в банк пакет документів, визначений в ст. 346 Господарського кодексу України. Інформація, що характеризує позичальника поділяється на зовнішню і внутрішню. Джерелами зовнішньої інформації можуть бути нормативно-законодавчі та інформаційні видання органів державної влади (збірники постанов Верховної Ради, указів Президента, постанов уряду, нормативних актів міністерств і відомств, статистичні збірки тощо); періодичні видання; спеціалізовані бази даних; економічні прогнози та аналітичні дослідження державних науково-дослідних та комерційних організацій.

Джерела внутрішньої інформації позичальника приведені в додатку В4.

Банки використовують переважно два методи одержання інформації про клієнтів: інтерв'ювання та анкетування. Кредитне інтерв'ю призначене для з'ясування загальної інформації про клієнтів, а також визначення суті проблеми, з якою звертається клієнт. На відміну від кредитного інтерв'ю, анкета клієнта комерційного банку призначена для одержання офіційної інформації відповідно до юридичних і звітних документів підприємства. Анкета формується за результатами здійснення початкової ідентифікації клієнта на етапі встановлення відносин з ним. Інформація, що міститься в анкеті, уточнюється в процесі вивчення клієнта в порядку, встановленому банком.

Завдання 3.2. На базі фінансової звітності оцінити кредитний рейтинг підприємства. Розрахунки оформити за допомогою нижче приведених таблиць 3.1-3.2. Для розрахунку використовувати методичні рекомендації та додатки В5-В7.

Таблиця 3.1

Вихідні дані для розрахунку фінансових коефіцієнтів

Показники	Базовий	Минулий	Звітний
1. Високоліквідні активи, тис. грн.			
2. Дебіторська заборгованість, тис. грн.			
3. Запаси, тис. грн.			
4. Оборотні активи, тис. грн.			
5. Основні засоби, тис. грн.			
6. Власний капітал, тис. грн.			
7. Довгострокові зобов'язання, тис. грн.			
8. Поточні зобов'язання, тис. грн.			
9. Чистий дохід від реалізації продукції, тис. грн.			
10. Собівартість реалізованої продукції, тис. грн.			
11. Валовий прибуток, тис. грн.			
12. Чистий прибуток, тис. грн.			
13. Амортизація, тис. грн.			
14. Фінансові витрати, тис. грн.			
15. Валюта балансу, тис. грн.			

Розрахунок кредитного рейтингу позичальника-юридичної особи

Коефіцієнти	Базовий	Минулий	Звітний	Зважене значення коефіцієнтів	Бальна оцінка
1.1. Коефіцієнт загальної ліквідності					
1.2 Коефіцієнт поточної ліквідності					
1.3 Коефіцієнт миттєвої ліквідності					
2.1 Рентабельність основної діяльності					
2.2 Коефіцієнт валового прибутку					
2.3 Рентабельність активів (ROA)					
2.4 Рентабельність активів по ЕВІТ					
3.1 Період обігу короткострокового боргу					
3.2 Період обігу оборотних активів					
3.3 Період обігу основного боргу					
3.4 Період обігу дебіторської заборгованості					
3.5 Період обігу кредиторської заборгованості					
3.6 Період обігу запасів					
4.1 Коефіцієнт фінансової незалежності (левериджу)					
4.2 Коефіцієнт маневреності власних коштів					
4.3 Коефіцієнт достатності робочого капіталу					
4.4 Коефіцієнт питомої ваги власних оборотних активів у всіх оборотних активах					
4.5 Коефіцієнт покриття зобов'язань ЕВІТДА					
4.7 Коефіцієнт ділової активності					
4.8 Коефіцієнт зміни валового продажу					
ВКР загальний					
Рейтинг					

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.2:

Система управління кредитним ризиком займає вагомe місце у загальній структурі елементів механізму кредитування комерційного банку. Одним із напрямів зменшення або попередження індивідуального кредитного ризику є оцінка

та моніторинг кредитоспроможності позичальників.

На рис 3.2 зображені етапи визначення внутрішньобанківського кредитного рейтингу підприємств, яку використовує «Укросоцбанк».

Показники фінансового стану поділяються на 4 групи:

- показники ліквідності;
- показники ефективності;
- показники обігу;
- показники фінансової стійкості та зносу.

Об’єктивні фактори ризику аналізуються по наступним напрямкам :

- управлінський персонал, організаційна структура, засновники;
- ділова репутація клієнта;
- діяльність клієнта;
- банківська/кредитна історія клієнта.

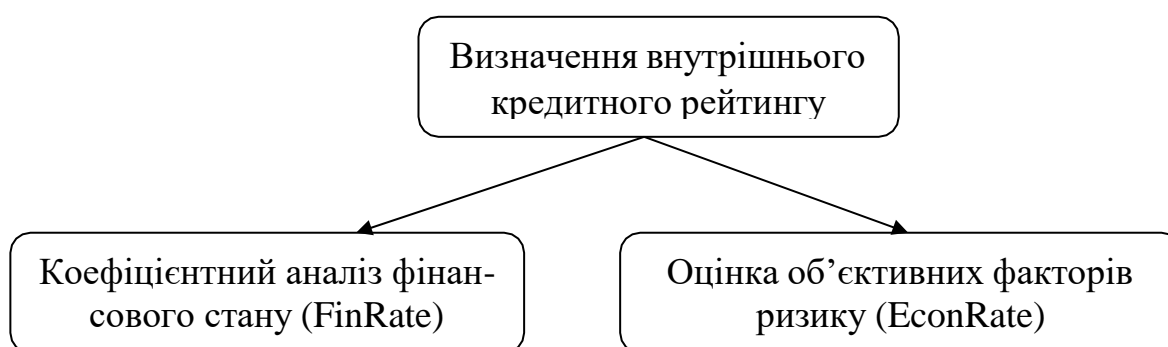

Рис. 3.2 Етапи визначення внутрішнього кредитного рейтингу позичальника.

Структурний аналіз бальної оцінки внутрішнього кредитного рейтингу комерційного банку приведені в додатку В5.

Загальна бальна оцінка коефіцієнтного аналізу фінансового стану здійснюється за наступним алгоритмом:

1. Розрахувати значення кожного фінансового коефіцієнта за останні тризвітні періоди.
2. Визначити зважене значення кожного фінансового коефіцієнта за фор-мулою середньозваженої:
- 3.

$$VALK_i = d1 * Val1 + d2 * Val2 + d3 * Val3,$$

де: $VAL K_i$ - зважене значення і-го фінансового коефіцієнту;

$d1, d2, d3$ - експертно визначена оцінка важливості значення коефіцієнту відповідно для: першого (останнього) звітного періоду - $d1$ (для розрахунку приймається на рівні - 70%); для другого звітного періоду - $d2$ (для розрахунку приймається на рівні - 20%); для третього звітного періоду - $d3$ (для розрахунку приймається на рівні - 10%).

$Val1, Val2, Val3$ - значення коефіцієнту відповідно в першому, другому та третьому звітному періоді.

3. Здійснити бальну оцінку зваженого значення кожного коефіцієнта, виходячи з критеріальних рівнів значень та встановлених відповідних кількостей балів (додаток Б6).

4. Визначити загальну бальну оцінку коефіцієнтного аналізу фінансового стану (FinRate) шляхом додавання усіх зважених бальних оцінок значень фінансових коефіцієнтів:

$$Int FR = \sum VAL i,$$

де:

IntFR - загальна бальна оцінка коефіцієнтного аналізу;

VAL K_i - зважена бальна оцінка значення і-го фінансового коефіцієнту;

Відповідно до значення узагальненої бальної оцінки визначається рейтинг фінансового стану клієнта (Додаток В7):

Клас „А” - фінансова діяльність добра, що свідчить про можливість своєчасного виконання зобов'язань за кредитними операціями, зокрема погашення основної суми боргу та відсотків за ним відповідно до умов кредитної угоди; вище керівництво позичальника має відмінну ділову репутацію.

Клас „Б” - фінансова діяльність позичальника цієї категорії близька за характеристиками до класу "А", але ймовірність підтримування її на цьому рівні протягом тривалого часу є низькою.

Клас „В” - фінансова діяльність задовільна. Одночасно спостерігається можливість виправлення ситуації і покращення фінансового стану позичальника; пропонується або надана застава є ліквідною.

Клас „Г” - фінансова діяльність незадовільна і спостерігається її нестабільність протягом року; є високий ризик значних збитків; ймовірність повного погашення кредитної заборгованості та відсотків за нею є низькою, проблеми можуть стосуватися стану забезпечення за кредитом. До цього класу належить позичальник банку, проти якого порушено справу про банкрутство.

Клас „Д” - фінансова діяльність незадовільна, є збитки; імовірність виконання зобов'язань з боку позичальника практично відсутня. До цього класу належить позичальник, що визнаний банкрутом в установленому чинним законодавством порядку.

Завдання 3.3. Провести розрахунок суми забезпечення кредитних зобов'язань у відповідності з кредитним рейтингом підприємства. За результатами розрахунків заповнити таблиці 3.3-3.4. Скласти договір застави (для виконання завдання використовувати додатки В8-В10).

Таблиця 3.3

Розрахунок відповідного рівня забезпечення кредитних зобов'язань

Клас позичальника	Сума кредиту, тис. грн.	Основне забезпечення, тис. грн.	Додаткове забезпечення, тис. грн.	Загальна сума забезпечення, тис. грн.

Таблиця 3.4

Розрахунок обсягу основного та додаткового забезпечення кредитних операцій

Види забезпечення	Клас __, Σ кредиту _____ тис. грн.	
	основне	додаткове
1. Виробнича нерухомість		
2. Сільськогосподарська техніка: - до 10 років; - до 15 років	X	X
3. Устаткування до сільськогосподарської техніки: - до 10 тис. грн.. за одиницю; - вище 10 тис. грн.. за одиницю		
4. Вантажні автомобілі: - до 7 років; - до 10 років	X	
5. Зерно на складі: - ліцензійному; - не ліцензійному		
6. Тварини на вирощуванні та відгодівлі	X	

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.3:

З метою дотримання принципу забезпеченості банківського кредиту, зменшення ризиків та недопущення збитків від проведення кредитних операцій, комерційні банки використовують різні форми забезпечення.

За рахунок основного забезпечення комерційні банки покривають кредитний ризик, тобто ризик непогашення суми кредиту та нарахованих відсотків за 3 місяці користування ним. Додаткове забезпечення в основному оформлюється з метою зменшення суми страхових резервів, що необхідно формувати під кредитну операцію. З метою зменшення ризику неповернення кредиту в результаті зміни кон'юнктури ринку, сезонності та інших факторів, забезпечення виконання вимог постанови НБУ від 06.07.2000 № 279 (із змінами та доповненнями), в заставу, по можливості, приймається неоднорідне за призначенням майно, наприклад, в якості основного забезпечення - нерухомість та обладнання, а в якості додаткового забезпечення - товари в обороті, майнові права тощо.

Наявність в заставі 2-х та більше предметів застави надає можливість при інших рівних умовах розширити коло потенційних покупців та проводити звернення стягнення, в першу чергу, на більш ліквідне майно. Якщо заставодержатель зверне стягнення на одну річ (право), він зберігає право наступного на інші речі (права), що складають предмет застави (ст.20 Закону України «Про заставу»).

Враховуючи, що за рахунок заставленого майна Банк має право задовольнити свої вимоги за договором кредиту щодо погашення кредиту, процентів по ньому, штрафних санкцій та оплати послуг фірм-посередників по зберіганню, оцінці, переоцінці, реалізації застави і інших можливих витрат (ст.19 Закону України «Про заставу»), загальна вартість застави визначається в залежності від класу позичальника. (додаток В9).

Загальна заставна вартість майна, що пропонується в якості забезпечення визначається наступним чином:

Загальна заставна вартість = Загальна ринкова вартість окремого виду забезпечення x ставка дисконту.

Ставка дисконту відображає рівень ліквідності певного виду забезпечення (Додаток В10).

Чим нижче клас кредитоспроможності позичальника, тим більшою повинна бути сума забезпечення. У разі недостатнього обсягу забезпечення кредитних зобов'язань, сума кредиту коригується до такого рівня, при якому буде виконаний принцип забезпеченості кредиту:

Сума кредиту = Загальна заставна вартість забезпечення / 1,5 (для контрагентів класу «А»)

Сума кредиту = Загальна заставна вартість забезпечення / 1,9 (для контрагентів класу «Б»)

Сума кредиту = Загальна заставна вартість забезпечення / 2,4 (для контрагентів класу «В»)

Основні умови забезпечення виконання зобов'язань за договором кредиту, права, обов'язки та відповідальність сторін визначаються у відповідних договорах, що забезпечують виконання зобов'язань (застави, іпотеки, поруки, гарантії), які оформляються відповідно до вимог чинного законодавства (додатки В12-14).

1) Перелік документів, необхідних для оформлення договору застави приведений у додатку В11.

Завдання 3.4.Провести порівняльний аналіз методів погашення кредиту та сплати відсотків (таблиці 5-7). Користуючись додатком В15 скласти кредитний договір на отримання банківської позики.

Сума кредиту _____ тис. грн. Термін кредиту _____ міс.

Відсоткова ставка за кредит ___%

Таблиця 3.5

Графік щомісячного погашення частини кредиту і розрахунок відсотків із використанням методу погашення рівними платежами

Номер платежу	Заборгованість по кредиту	Платіж за відсотками (ціна кредиту)	Платіж кредиту	Загальний платіж
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
Всього				

Висновок: Розрахунок відсотків по кредиту у даному випадку показує, що за відсоткової ставки у ___% річних, ціна кредиту складатиме ___ тис. грн., що від загальної суми становить ___%.

Таблиця 3.6

Графік щомісячного погашення частини кредиту і розрахунок відсотків при застосуванні методу анuitетних платежів

Номер платежу	Заборгованість по кредиту	Платіж за відсотками (ціна кредиту)	Платіж кредиту	Загальний платіж
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
Всього				

Висновок: Розрахунок відсотків по кредиту у даному випадку показує, що за відсоткової ставки у ___% річних, ціна кредиту складатиме ___ тис. грн., що від загальної суми становить ___%. Таким чином, відсоткова ставка по кредиту не змінилася, а відсотки по кредиту ___

Графік щомісячного погашення частини кредиту і розрахунок відсотків під час одноразового повернення кредиту з періодичною виплатою відсотків

Номер платежу	Заборгованість по кредиту	Платіж за відсотками (ціна кредиту)	Платіж кредиту	Загальний платіж
1				
2				
3				
4				
5				
6				
7				
8				
9				
10				
11				
12				
Всього				

Висновок: Розрахунок відсотків по кредиту у даному випадку показує, що за відсоткової ставки у _____% річних, ціна кредиту складатиме _____ тис. грн., що відзагальної суми становить _____%. Таким чином, відсоткова ставка по кредиту не змінилася, а відсотки по кредиту _____.

Методичні рекомендації для виконання завдання 3.4:

Важливим моментом при укладанні кредитного договору є вибір оптимального методу погашення основного боргу та сплати відсотків за використання кредиту.

В залежності від форми кредиту застосовуються наступні методи погашення основного боргу за кредитом та процентами:

- 1) рівними платежами, періодично – 1 (один) раз за період (місяць, квартал, півріччя, рік);
- 2) ануїтетними платежами, періодично – 1 (один) раз на місяць.
- 3) одним платежем (одноразово) на конкретну дату, яка вказана в кредитному договорі як кінцевий термін повернення заборгованості;
- 4) нерівними платежами, періодично, за індивідуальним (спеціальним) режимом (графіком) погашення;

1. При застосуванні *методу погашення рівними платежами*, сума основного боргу за кредитом для погашення визначається простим поділом суми кредиту на кількість періодів погашення (місяців, кварталів, років) в місяцях за термін кредитування. Кількість періодів погашення (в місяцях) та термін кредитування визначається продуктивним Порядком (стандартом).

Цей метод передбачає щомісячне повернення раніше обговореної, однієї самої частини кредиту та щомісячну виплату відсотків.

2. Перевагами *ануїтетного графіку* є те, що сума платежів в рахунок погашення кредиту та процентів на протязі всього періоду погашення є однаковою (постійною).

При застосуванні цього методу дата погашення кредиту та процентів в кожному періоді (місяці) припадає на дату на яку припала дата видачі кредиту.

Ануїтетний платіж – це метод розрахунку по кредиту, що передбачає погашення кредиту щомісячними рівновеликими (за умови, що ставка кредиту незмінна) платежами, що містять в собі платіж по сплаті відсотків і платіж по поверненню кредиту.

3. *Одноразове повернення кредиту з періодичною виплатою відсотків* - це розрахунок по кредиту, що передбачає повернення кредиту у кінці строку і періодичні (як правило, щомісячні) виплати відсотків кредиту. Розрахунок відсотків за даним методом застосовується банками рідко, у виключних випадках, якщо позичальник отримує доходи стабільно, але нерівномірно.

Платежі по кредиту визначаються за формулою:

$$i = PV \times rate$$

4. *Метод погашення боргу нерівними платежами* застосовується, як правило, при кредитуванні позичальників з нерегулярними (сезонними) коливаннями виручки (валового доходу) від реалізації товарів (робіт, послуг) протягом останніх 4 кварталів (останнього року) в зв'язку з сезонністю господарської діяльності. Під нерегулярними (сезонними) коливаннями виручки (доходу) вважається зниження або збільшення обсягу виручки від реалізації за останні 4 квартали (поквартально) на 30% від середньорічної виручки (доходу) за останні 12 місяців. Виручка (дохід) від реалізації враховується на підставі «Звіту про фінансові результати».

Основним документом, який регулює відносини між позичальником та банком, є кредитний договір. Саме в кредитному договорі зазначаються розмір кредиту, проценти, під які він надається позичальникові, основні права й обов'язки сторін та інші умови кредитування.

Кредитним договором відповідно до статті 1054 Цивільного кодексу є правочин, за яким банк або інша фінансова установа (кредитодавець) зобов'язується надати кошти (кредит) позичальникові у розмірі та на умовах, встановлених договором, а позичальник зобов'язується повернути кредит та сплатити проценти. Щодо право-відносин сторін за кредитним договором згідно з частиною другою цієї статті застосовують норми, які регулюють відносини позики (параграф 1 глави 71 Цивільного кодексу), якщо це не суперечить суті кредитного договору.

Кредитний договір згідно зі ст. 1055 Цивільного кодексу має укладатись у письмовій формі, інакше вважатиметься недійсним. У кредитному договорі фіксуються всі основні умови кредитування, а саме мета, сума і строк кредиту, умови і порядок його видачі та погашення, види забезпечення зобов'язань позичальника, відсоткові ставки, порядок плати за кредит, обов'язки, права і відповідальність сторін щодо видачі та погашення кредиту (частина друга ст. 345 Господарського кодексу).

Тема 4

Страхування ризиків виробників сільськогосподарської продукції

Мета: вивчити основні страхові продукти, які можуть використовувати у своїй діяльності сільськогосподарські підприємства. Навчитися укладати відповідні договори страхування.

У результаті проходження практики студент повинен:

1) знати:

а) зміст наступних економічних категорій: страхування, страховий ринок, страхова сума, страхові платежі, страхові виплати, страхове відшкодування, страховий портфель, договір страхування.

б) відповіді на наступні питання:

1. Оцінка основних показників роботи страхового ринку України.
2. Методика укладання та ведення договору комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур
3. Порядок укладання і ведення договору автострахування (КАСКО) та ОСЦПВВНТЗ.

2) вміти:

а) проаналізувати основні показники роботи страхового ринку України на прикладі 3-ох провідних страхових компаній.

б) укладати договір комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур, визначати страхову суму та розраховувати страхове відшкодування при отриманні господарством збитку.

в) укладати договір автострахування (КАСКО) та визначати страхове відшкодування в результаті страхового випадку.

г) укладати договір ОСЦПВВНТЗ та визначати страхове відшкодування в результаті ДТП.

Завдання 4.1.

Використовуючи дані додатку Д1, скласти таблицю 4.1 та провести порівняльну характеристику 3-х провідних страхових компаній України (<http://forinsurer.com/>) за наступними показниками (таблиця 4.1): страхові премії, страхові виплати, страхові резерви, активи страхової компанії, власний капітал та гарантійний фонд (<http://forinsurer.com/ratings/nonlife/>)

Висновки:

Використовуючи дані таблицю 4.1 зобразити страхові портфелі 3-х провідних страхових компаній на кінець звітної періоду.

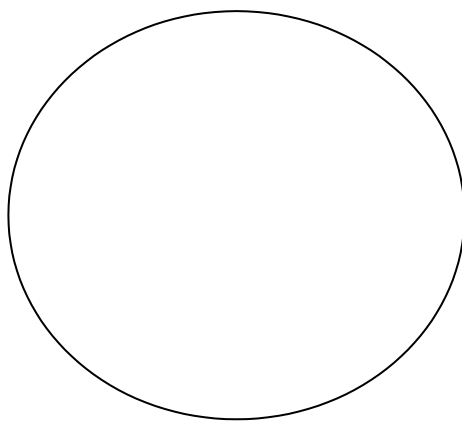

Рис. 4.1. Страховий портфель СК «Оранта» на кінець звітної періоду.

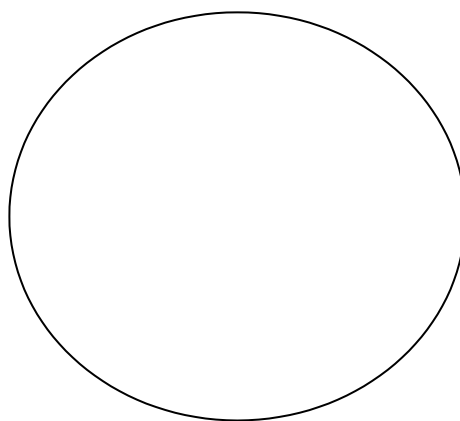

Рис. 4.2. Страховий портфель СК «Провідна» на кінець звітної періоду

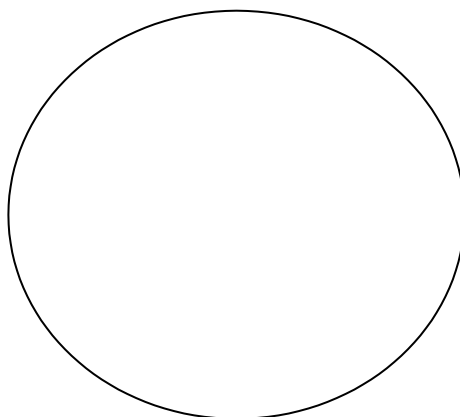

Рис. 4.3. Страховий портфель СГ «ТАС» на кінець звітної періоду

Методичні вказівки для виконання завдання 4.1:

Страховий ринок – це особлива сфера грошових відносин, де об’єктом купівлі-продажу виступає специфічна послуга – страховий захист і на якому формуються попит і пропозиція на цю послугу. Основними суб’єктами страхового ринку є: страховики, страхувальники і страхові посередники.

Під час проходження практики студент має ознайомитися з Законом України «Про страхування»

Таблиця 4.1

Динаміка основних фінансових показників роботи 3-х провідних страхових компаній на кінець звітного періоду, тис. грн.

Показники	СК «Оранта»	Частка СК 1, %	СК «Провідна»	Частка СК 2, %	СГ «ТАС»	Частка СК 3, %	Всього по Україні
		Структура, %		Структура, %		Структура,%	
Активи страхової компанії, всього							
- основні засоби							
- довгострокові фінансові інвестиції							
- поточні фінансові інвестиції							
- грошові кошти і їх еквіваленти							
- інші кошти							
Власний капітал, всього							
- сплачений уставний капітал							
- частка власного капіталу у валюті балансу		—		—		—	
Страхові платежі, всього							
- особисте страхування (крім страхування життя)							
- майнове страхування)							
- страхування відповідальності							
- обов'язкове страхування (крім державного)							
Страхові виплати, всього							
- особисте страхування (крім страхування життя)							

- майнове страхування)							
- страхування відповідальності							
- обов'язкове страхування (крім державного)							
Рівень страхових виплат, %		—		—		—	
Страхові резерви							
Гарантійний фонд, всього							
- додатковий капітал							
- резервний капітал							
- нерозподілений прибуток							

Розглянути основні поняття, що застосовуються у страхуванні, існуючі форми і види страхування в Україні, порядок і умови укладання договору страхування.

Сьогодні для оцінки страхових організацій використовують різні рейтинги, оскільки єдиної методики оцінки поки що не розроблено. У світовій практиці для визначення рейтингу страховика найчастіше користуються послугами всесвітньо відомих рейтингових агентств Стандарт енд Пурс і Мудіс Сервіс.

У вітчизняній практиці визначення рейтингу страховиків здійснюється переважно за такими показниками: ♦ *власні кошти*; ♦ *страхові резерви*; ♦ *страхові платежі*; ♦ *рівень виплат*; ♦ *обсяг страхової суми, переданої в перестраховання*; ♦ *рівень платоспроможності*; ♦ *кількість діючих договорів страхування*!

Завдання 4.2.

Припустимо, що ТОВ «Іскра» Приазовського району Запорізької області в осіні базового року застрахувало посіви озимої пшениці, озимого ячменю і озимого ріпаку за договором комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур. На весні звітного року підприємство застрахувало посіви соняшника, ярого ячменю та ярої пшениці. Внаслідок зимового вимерзання та весінньої посухи отримало збитки озимої пшениці (врожайність становила 60 % від запланованої) та ярого ячменю (врожайність становила 65 % від запланованої).

Розрахувати страхові платежі за договором страхування, заповнивши таблицю 4.2, та страхове відшкодування, яке отримає господарства в результаті страхового випадку.

Розрахунок страхового відшкодування за пошкодження:

озимої пшениці _____

ярого ячменю _____

Методичні вказівки для виконання завдання 4.2:

Студентам необхідно ознайомитися з програмою комплексного (мультиризикового) страхування майбутнього врожаю сільськогосподарських культур та індексногострашування врожаю. (Додаток Д 2).

Детально розглянути, що є об'єктом страхування, страховим ризиком, страховим випадком. Вивчити, як розраховується страхова сума та страхове відшкодування.

Страхова сума, коли проводиться комплексне (мультиризикове) страхування майбутнього врожаю с.-г. культур визначається як вартість майбутнього врожаю сільськогосподарської культури шляхом множення середньої врожайності в господарстві за попередні 5 років (для новостворених середня урожайність по району за останні 5 років) на площу посівів сільськогосподарської культури та вартість метричної одиниці врожаю відповідної сільськогосподарської продукції.

Страхова сума по кожній сільськогосподарській культурі, розраховується за формулою:

$$CC = Ц * S * V_{cp}, \quad (4.1)$$

де: Ц – ціна узгодженої з Страхувальником вартості метричної одиниці врожаю застрахованої сільськогосподарської культури (грн.) (додаток Д3).

S – площа сільськогосподарської культури, яка приймається на страхування, га. (визначається студентом самостійно)

V_{cp} – середня врожайність сільськогосподарської культури в господарстві (районі, області) за попередні 5 років (ц/га) (додаток Д4).

Розмір прямого збитку, завданого врожаю сільськогосподарських культур застрахованих по комплексному страхуванню, визначається в цілому по господарству як частина запланованого врожаю, що втрачена в результаті впливу страхових ризиків і встановлена згідно з оцінкою збитку, зафіксованої в актах первинного і вторинного (після граду) огляду пошкоджених посівів, складених Страховиком чи вповноваженим Експертом Страховика, за результатами контрольного збирання або визначення біологічної врожайності.

Розмір страхового відшкодування по комплексному страхуванні врожаю за кожною із застрахованих сільськогосподарських культур (СВ) визначається в розмірі збитку, зменшеного на розмір франшизи, відповідно до формули (4.2):

$$CB = (V_{cp} - V_f) * S * Ц - ФБ, \quad (4.2)$$

де: V_{cp} – середня врожайність застрахованої сільськогосподарської культури, відповідно до Таблиці 4.2, ц/га,

СПИСОК РЕКОМЕНДОВАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ

1. Цивільний кодекс України : Кодекс, Закон України від 16.01.2003 № 435-IV
2. Про страхування: Закон України від 07.03.1996 № 85/96-ВР
3. Про ліцензування видів господарської діяльності: Закон України від 02.03.2015 № 222-VIII
4. Бюджетний кодекс України від 08.07.2010 р. № 2456-VI (зі змінами та доповненнями).
5. Господарський кодекс України від 16.03.2013 р. № 436-IV (зі змінами та доповненнями).
6. Про загальнообов'язкове державне соціальне страхування. Закон України (Відомості Верховної Ради України (ВВР), 1999, № 46-47, ст.403)
7. Про банки і банківську діяльність. Закон України від 07.12.2000 № 2121-III
8. Податкова система: навч. посібник [Косторной С.В., Яцух О.О., Цап В.Д., та ін.] – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 196 с.
9. Фінанси підприємств: навч. посібник / за заг. ред. Яцух О.О. – Мелітополь: Видавничий будинок ММД, 2018. – 292 с.
10. Грубляк О.М., Карвацький М.В., Лисенко Ж.П., Юрій Е.О. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 201 с.
11. Терещенко Т. Є., Заволока Л. О., Пономарьова О. Б. Страхування (у схемах, таблицях, коментарях) : навч. посібник. Дніпро : Університет митної справи та фінансів, 2020. 221 с.
12. Фінанси підприємств: підручник / О.Б. Курило, Л.П. Бондаренко, О.Й. Вівчар, О.М. Чубка. К.: Видавничий дім «Кондор», 2020. 340 с.
13. Грубляк О.М., Карвацький М.В., Лисенко Ж.П., Юрій Е.О. Фінансова безпека держави: навч. посіб. Чернівці: Рута, 2019. 201 с.
14. Сидорович М. Муніципальні фінанси : навч. посіб. для студентів вищ. навч. закл. / Марія Сидорович. – Київ : НаУКМА, 2021. 68 с.
15. Офіційний сайт Інтернет-журналу «Про страхування»: <http://forinsurer.com>.
16. Про державну реєстрацію юридичних осіб, фізичних осіб - підприємців та громадських формувань»: Закон України від 15.05.2003 № 755-IV. Відомості Верховної Ради України.
17. Про збір та облік єдиного внеску на загальнообов'язкове державне соціальне страхування від 08.07.2010 № 2464-VI. Відомості Верховної Ради України.

ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. Міністерство фінансів України. Веб-сайт: www.minfin.gov.ua/
2. Верховна рада України. Веб-сайт: www.rada.gov.ua/
3. Державна казначейська служба України. Веб-сайт: <https://mof.gov.ua/uk/state-treasury>
4. Державна податкова служба України. Веб-сайт: <https://tax.gov.ua/>
5. Пенсійний фонд України. Веб-сайт: www.pfu.gov.ua/
6. Національний банк України. Веб-сайт: <https://www.bank.gov.ua/>
7. Фонд соціального страхування України. Веб-сайт: <http://www.fssu.gov.ua/fse/control/main/uk/index>